

MAANPUOLUSTUSKORKEAKOULU

SOTILASJOHTAJAN MAAILMANKUVAN ILMENEMINEN JOHTAMISKÄYTTÄYTYMISESSÄ – TAPAUSESIMERKKINÄ JARL JARKKA

Pro gradu -tutkielma

Kadetti
Jouni Purhonen

Kadettikurssi 92
Viestilinja

Maaliskuu 2009

Kurssi Kadettikurssi 92	Linja Viestilinja
Tekijä Kadetti Jouni Purhonen	
Tutkielman nimi SOTILASJOHTAJAN MAAILMANKUVAN ILMENEMINEN JOHTAMISKÄYTTÄY- TYMISESSÄ – TAPAUSESIMERKKINÄ JARL JARKKA	
Oppiaine, johon työ liittyy Johtaminen	Säilytyspaikka Kurssikirjasto (MPKK:n kirjasto)
Aika Maaliskuu 2009	Tekstisivuja 51
	Liitesivuja 0
<p>TIIVISTELMÄ</p> <p>Tutkimuksen tarkoituksena on selvittää yksittäisen sotilasjohtajan, Jarl Jarkan, kristillisen va- kaumuksen ilmenemistä hänen johtamistoiminnassaan.</p> <p>Tutkimuskohdetta lähestytään ihmistutkimuksen kautta, jossa keskeisinä käsitteinä ovat maa- ilmankuva, ihmiskäsitys ja ihmiskuva. Jarl Jarkan kristillisyyttä tarkastellaan kristillisen ih- miskäsityksen kautta. Johtamistoiminnan tutkimisen näkökulma perustuu syväjohtamisen malliin ja johtamiskäyttämisen laajaan määritelmään.</p> <p>Tutkimus on luonteeltaan kuvailevaa perustutkimusta, sillä aikaisemmin Jarl Jarkan toimintaa ei ole tieteellisesti tutkittu.</p> <p>Tutkimuskysymyksenä on miten Jarl Jarkan kristillinen maailmankatsomus ja siihen sisältyvä subjektiivinen maailmankuva ilmenee hänen kirjoittamissaan teksteissä, hänen käsityksessä hänen itsestään ja muista ihmisistä sekä hänen johtamiskäyttämisenään.</p> <p>Alakysymyksiä ovat:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Minkälainen on Jarl Jarkan maailmankuva? - Miten Jarl Jarkan kristilliset arvot ilmenevät hänen toiminnassaan? - Minkälaista on Jarl Jarkan johtamiskäyttämisen? - Minkälainen yhteys on havaittavissa Jarl Jarkan maailmankuvan ja johtamiskäyttä- tymisen välillä? <p>Tutkimusaineistona ovat Jarl Jarkan kolme päiväkirjaa vuosilta 1941 – 1947 ja yksi hänen kir- joittamansa Kohtuuden ihanne -niminen vihkonen. Tutkimuksessa kristillisen ihmiskäsityksen ja syväjohtamisen teorioita sovellettiin tutkimusaineistoon kirjallisuusanalyysinä.</p>	

Jarl Jarkan maailmankuvassa todetaan kristillisen ihmiskäsityksen vaikuttavan voimakkaasti. Jarkan käsitys itsestään ja muista ihmisistä myötäilee voimakkaasti kristillisen ihmiskäsityksen sisältöä. Jarl Jarkan maailmankuvan rakentajina toimivat myös hänen uskonnolliset kokemuksensa ja käsitys Jumalasta maailmanlaajuisena vaikuttajana.

Jarl Jarkan johtamiskäyttäytyminen rakentuu aktiivisuuden, alaisista huolehtimisen ja osittaisen kontrollin ympärille.

Syväjohtamisen mallin kautta tarkasteltuna Jarl Jarkan kristillisyyteen perustuneella maailmankuvalla todetaan olevan selkeimmin vaikutusta yksilöllisen kohtaamisen ja inspiroivan motivointitavan ulottuvuuksissa. Johtamiskäyttäytymisen laajan tulkinnan mukaan tarkasteltuna Jarl Jarkan kristillisuus ilmenee voimakkaasti hänen valinnoissaan, elämäntäytännössään ja sielunhoidollisessa valmiudessa.

AVAINSANAT

Maailmankatsomus, maailmankuva, ihmiskäsitys, syväjohtaminen, arvot

SOTILASJOHTAJAN MAAILMANKUVAN ILMENEMINEN JOHTAMISKÄYTTÄYTYMISESSÄ – TAPAUSESIMERKKINÄ JARL JARKKA

1 JOHDANTO	1
1.1 Jarl Edvin Jarkka	1
1.2 Tutkimuksen teoreettinen lähtökohta	2
1.3 Lähteet ja aikaisempi tutkimus	4
1.4 Rajaukset ja tutkimuskysymykset	5
2 KRISTILLINEN IHMISKÄSITYS JA SYVÄJOHTAMINEN	6
2.1 Kristillinen ihmiskäsitys	6
2.2 Syväjohtaminen	8
2.2.1 Johtajan valmius johtamiskäyttämisen taustalla	8
2.2.2 Johtamisen ihmiskuva ja tehokas johtamiskäyttämisen	11
2.2.3 Arvot johtajan toiminnan taustalla	12
3 AINEISTO JA TUTKIMUKSEN SUORITTAMINEN	13
3.1 Aineisto	13
3.2 Aineistokritiikki	14
3.3 Tutkimuksen suorittaminen	15
4 KRISTILLISEN IHMISKÄSITYKSEN ILMENEMINEN JARL JARKAN MAAILMANKUVASSA	16
4.1 Jarl Jarkan käsitys itsestä Jumalan edessä olevana yksilönä	16
4.2 Jarl Jarkan suhtautuminen muihin ihmisiin	19
4.3 Jarl Jarkan suhtautuminen viholliseen	21
4.4 Jarl Jarkan käsitys Jumalasta maailman historian ohjaajana	22
4.5 Jarl Jarkan arvot	23
4.6 Jarl Jarkan kokemukset	24
4.7 Jarl Jarkan maailmankuvan kokonaisuus	26

5 JARL JARKAN JOHTAMISKÄYTTÄYTYMISEN TARKASTELU	27
5.1 Jarl Jarkan johtamiskäyttäytyminen syväjohtamisen mallin kautta tarkasteltuna	27
5.1.1 Ensimmäinen päiväkirja, 14.7.1941 – 10.10.1941	27
5.1.2 Toinen päiväkirja, 17.10.1942 – 15.3.1943	30
5.1.3 Kolmas päiväkirja, 16.10.1946 - 10.11.1947	31
5.1.4 Jarl Jarkan johtamiskäyttäytymisen kokonaisuus	32
5.2 Arvoista tekoihin	33
5.3 Jarl Jarkan suhtautuminen alkoholiin	39
5.4 Jarl Jarkan maailmankuvan muu toiminnallinen ilmeneminen	41
6 JOHTOPÄÄTÖKSET	43
6.1 Jarl Jarkan maailmankuva osana johtamisvalmiutta	43
6.2 Jarl Jarkan maailmankuvan ilmeneminen hänen johtamiskäyttäytymisessään	46
6.2.1 Tarkastelu syväjohtamisen mallin avulla	46
6.2.2 Tarkastelu johtamiskäyttäytymisen laajan tulkinnan kautta	48
6.3 Tutkimuksen onnistuminen ja lisätutkimustarpeet	49
LÄHTEET	52

SOTILASJOHTAJAN MAAILMANKUVAN ILMENEMINEN JOHTAMISKÄYT- TÄYTYMISESSÄ – TAPAUSESIMERKKINÄ JARL JARKKA

1 JOHDANTO

Näin alkaa Jarl Jarkan päiväkirja 14.7. vuonna 1941: ”Tänään olen ensimmäistä kertaa itsenäisenä komentajana. Huomisella pvm:llä otan vastaan virallisesti Ilmatorjuntapiiri 2:n päällikkyuden. Jumala, anna minulle viisautta ja voimaa hoitaa tehtäväni Sinulle kunniaksi ja Suomelle menestykseksi! Sinun avulla selviän tehtävästä – auta, että osaan antaa Sinulle kun- nian! Suur-Suomi tekee syntyään. Saksalaisten joukkojen turvin maksaa Suomi ryssälle vuosi- tuhantista velkaansa. Sääli niitä ryssiä, jotka syyttä joutuvat kärsimään. Mutta ei auta. Jumala tietää tekonsa. Kunpa kansamme muistaisi Häntä tänä mullistavana aikana. Aloitan päiväkir- jan kertaamalla lyhyesti tähän astiset tapahtumat...” Tässä päiväkirjan aloituksessa, samoin kuin monissa muissakin Jarl Jarkan kirjoittamissa teksteissä ilmenee kaksi hänen elämänsä lähtökohtaa: kristillinen usko ja kutsumustehtävä suomalaisena kadettiupseerina. Samoista lähtökohdista on syntynyt myös tämän tutkimuksen tiedonintressi. Tarpeena oli selvittää, mi- ten eversti Jarl Edvin Jarkan (1910–1995) hengellisyys ilmeni hänen toiminnassaan sotilas- johtajana.

1.1 Jarl Edvin Jarkka

Jarl Edvin Jarkka syntyi 23.12.1910 Mustolassa, Lappeenrannassa. Ylioppilaaksi hän valmis- tui Turun Ruotsalaisesta Klassillisesta Lyseosta ja hakeutui sen jälkeen kadettikouluun. Jarkka opiskeli kadettikurssilla 15 vuosina 1931 - 1933. Kadettikoulusta valmistuttuaan hän palveli sotilasvirassa Turussa, Vaasassa, Lahdessa, Hyrylässä ja eläkkeelle hän jäi Helsingin varus- kunnan päällikön tehtävistä. Everstiksi hänet ylennettiin vuonna 1960. (Jarkka 1998, 5).

Talvisodassa Jarl Jarkka palveli ilmatorjuntaupseerina Ahvenanmaan pataljoonassa. Jatkoso- dassa Jarkka palveli toisen ilmatorjuntapatterin (2ItPtri) ja ilmatorjuntapiiri kahden (ItPiiri2) päällikkönä, tykistöosaston päällikkönä kolmannen armeijakunnan esikunnassa (IIIAKE)

1941 - 1942, toimistoupseerina merivoimien esikunnassa (MerivE) ja ase-esikunnassa (AseE) 1942 – 1943 ja ensimmäisen erillisen ilmatorjuntapatteriston (1ErItPsto) komentajana 1943 – 1944. (Kadettikunta r.y. & Upseeriliitto r.y. 2000, 198).

Vuonna 2007 julkaistun päällystön hengellisen säätiön historiikissa Jarl Jarkkaa kuvaillaan näin: Eversti, sosiaalineuvos Jarl Jarkka (1910 – 1995) oli ammattisotilaiden keskuudessa tehtävän vapaaehtoisen hengellisen työn uranuurtaja. Hän toimi kuolemaansa asti mm. yhteysupseerina säätiön kansainvälisessä kanssakäymisessä. Maanpuolustuksen ja hengellisen työn ohella Jarl Jarkka teki kansainvälistäkin tunnustusta saanutta sosiaalista työtä päihdeongelmaisten parissa.” (Hautamäki [toim.] 2007, 121).

Presidentti myönsi Jarkalle sosiaalineuvoksen arvonimen vuonna 1985 Jarkan mittavan vapaaehtoisen raittiusjärjestötyön vuoksi. Veteraanien hengellistä työtä Jarl Jarkka teki viimeisiin elinvuosiinsa saakka. Jarl Jarkka kuoli Helsingissä 7.7.1995. (Jarkka 1998, 5).

1.2 Tutkimuksen teoreettinen lähtökohta

Tämän tutkimuksen lähtökohtana on tutkimuskohteen, Jarl Jarkan, ymmärtäminen ainutlaatuisena yksilönä ja ihmisenä. Jarl Jarkkaa lähestytään tutkimuskohteena ihmistutkimuksen näkökulmasta. Ihmistutkimuksessa maailmankuva, ihmiskäsitys ja ihmiskuva kuuluvat läheisesti yhteen (Kangas 1999, 26). Toisena lähtökohtana tutkimukselle on Jarl Jarkan johtamistoiminnan ja käyttäytymisen havainnointi. Näiden kahden lähtökohdan kautta muodostuu tutkimuksen johtoajatus: Jarl Jarkan maailmankuva johtamistoiminnan taustalla.

Ihmistutkimuksen näkökulmasta tarkasteltuna keskeiseksi kokonaisuudeksi muodostuu Jarl Jarkan tulkinta maailmasta eli subjektiivinen maailmankuva ja sen vaikutus hänen toimintaansa. Maailmankuvalla ymmärretään seuraavaa: Maailmankuva on eräänlainen kokonaisnäkemys maailmasta. Voidaan puhua yksilön, yhteisön tai jopa kokonaisen aikakauden maailmankuvasta. Maailmankuvaan kuuluvat käsitykset 1) ajasta ja avaruudesta, 2) maailman synnystä, 3) luonnosta ja ihmisen suhteesta siihen sekä luonnosta elämänpuitteena, 4) ihmisestä itseltään ja hänen suhteistaan toisiin ihmisiin sekä 5) yhteiskuntarakenteesta, kansasta ja valtiosta ja historian kulkua määräävistä tekijöistä. Maailmankuva muodostuu myös asiantiedoista, kokemuksista ja arvoista. Maailmankuva ohjaa ihmisen elämäntähtäntöä ja se toimii kokonaisvaltaisena maailman tulkintahorisonttina. (Kangas, 27–28).

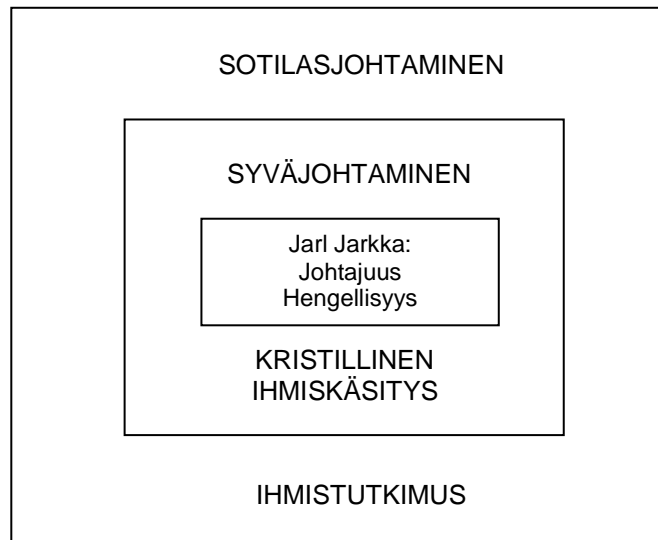
Maailmankuva kuuluu suurempaan kokonaisuuteen, jota nimitetään maailmankatsomukseksi. Maailmankatsomukseen kuuluu maailmankuvan lisäksi arvoteoria ja tietoteoria. Tietoteoria sisältää käsityksen siitä miten maailmaa koskevaa tietoa hankitaan ja perustellaan. Arvoteoria sisältää käsitykset hyvästä ja pahasta, oikeasta ja väärästä, sekä näkemyksen ihmisen tehtävistä maailmassa. (Niiniluoto 1984, 86–87). Tutkimuksen peruslähtökohtana on kristillinen maailmankatsomus, joka ilmenee Jarl Jarkan kirjoittamissa päiväkirjoissa ja muissa dokumenteissa, sekä hänestä kirjoitetuissa muistokirjoituksissa.

Maailmankuvaan liittyy myös toiminnallinen osa, jota kutsutaan elämäkatsomukseksi. Se on käsitysjärjestelmä, joka koostuu uskomuksista, haluista ja toimintaohjeista ja joka vastaa kysymykseen: mitä on hyvä elämä. Käsitykseen hyvästä elämästä kuuluvat keskeisesti käsitykset yksilön asemasta maailmassa, yksilön tulevaisuudesta ja ihmiselämän tarkoituksesta. (Kangas 1999, 32). Tässä tutkimuksessa Jarl Jarkan elämäkatsomusta tarkastellaan kiinteänä osana maailmankatsomusta. Elämäkatsomusta ei tarkemmin erotella tai tarkastella Jarl Jarkan tutkimukseen liittyen vaikka sen sisältöä tutkimuksessa osittain sivutaankin.

Maailmankuvaan liittyvä keskeinen kokonaisuus Jarl Jarkan persoonan tutkimuksen kannalta on ihmiskäsitys. Ihmiskäsitys on käsitystä siitä, mitä ihmisenä oleminen on perusluonteeltaan. Ihmistä koskeva tutkimus tarvitsee pohjaksi ihmiskäsitysanalyysin (Kangas 1999, 120 - 121). Tämän tutkimuksen perustana on kristillinen ihmiskäsitys. Kristillisestä ihmiskäsityksestä rakentuu näkökulma Jarl Jarkan kristillisyyteen perustuvan maailmankuvan tarkastelulle.

Lähtökohdaksi Jarl Jarkan johtamistoiminnan tutkimukselle on valittu syväjohtamisen teoria. Syväjohtamisen teoriassa on selkeästi määritelty johtamiseen liittyvät käsitteet. Syväjohtamisen taustalla on maailmanlaajuinen tutkimussuuntaus, joka lukeutuu johtamisen uuden paradigman piiriin. Johtamisen uusi paradigma on ennen kaikkea tieteellinen näkökulma johtajuuteen. Olennainen osa johtamisen uutta paradigmaa on erottaa toisistaan johtajan valmius, ja johtajan käyttäytyminen (Nissinen 2002, 61–62). Tässä tutkimuksessa Jarl Jarkan johtamistoimintaa tarkastellaan juuri johtamiskäyttämisen ja johtamisvalmiuden kautta. Jarl Jarkan subjektiivisen maailmankuvan nähdään sijoittuvan tässä asetelmassa valmiuden alueelle. Oletuksena on, että hänen kristillisyyteen perustuva maailmankuvansa näkyi jollain tavalla hänen johtamiskäyttämisisessään.

Edellä kuvattujen käsitteiden kautta tarkasteltuna tutkimuksen viitekehys muodostuu kuvion 1 mukaisesti.

KUVIO 1: tutkimuksen viitekehys

1.3 Lähteet ja aikaisempi tutkimus

Maailmankuvaa ja kristillistä ihmiskäsitystä koskeva teoria on koostettu kahdesta lähteestä. Ensimmäinen lähde on Seppo Kankaan väitöskirja Rauhanturvaajaseurakunta puolustusvoimien vuosina 1918 – 1998 tekemän kirkollisen työn konstruktiona. Kankaan väitöskirja on selkeä kokonaisuus ja tutkimusintressin kannalta siinä on esitetty selkeästi maailmankuvan teoreettinen rakenne ja kristillinen ihmiskäsitys sodan kontekstiin sidottuna. Toisena lähteenä käytettiin Sielunhoidon käsikirjaa, jossa Martti Lindqvist käsittelee kristillistä ihmiskäsitystä. Lindqvistin esitys on hyvin samansuuntainen kuin Kankaan ja näin ollen se tukee ja vahvistaa teoriaa.

Syväjohtamisen teorian osalta on tukeuduttu Vesa Nissisen tutkimuskirjallisuuteen. Syväjohtamisen teorian olennainen kokonaisuus, syväjohtamisen malli, perustuu laajaan taustatutkimukseen. Sen ajallinen kestävyys on myös havaittavissa. Ensimmäinen lähde on Varusmiesten johtajakoulutuksen perusteet joka on julkaistu vuonna 1997. Viimeisin lähde on nimeltään Syväjohtaminen, joka on julkaistu 2004. Sisällöltään Nissisen tutkimuskirjallisuus rakentuu saman teeman, havainnoitavissa olevan johtamiskäyttäytymisen, ympärille.

Maanpuolustuskorkeakoulussa ihmiskäsitystä ja johtamiskäyttäytymistä yhdistävää tutkimusta on tehty aikaisemmin. Yksi esimerkki tästä on Joni Volasen vuonna 1999 tekemä diplomityö Ihmiskäsitys ja johtamisen ihmiskuva upseerin johtamiskäyttäytymisessä. Kyseisessä tutkimuksessa käsitellään johtamista holistisen ihmiskäsityksen pohjalta. Tutkimuksen tuloksissa ilmeni kontrolloivan johtamiskäyttäytymisen väheneminen sotilaan virkaiän karttuessa. Syynä

pidettiin sotilasjohtajan tehtävien muuttumista, kokemuksen karttumista ja itseluottamuksen paranemista. (Volanen 1999, 94 – 95).

Jarl Jarkasta ei ole aikaisemmin tehty tieteellistä tutkimusta. Mainintoja hänen toiminnastaan ja elämästään löytyy esimerkiksi Päällystön hengellisen säätiön historiikista (Hautamäki [toim.] 2007) ja hänen elämästään kertovassa Kanssakulkija – muistokirjasta (Jarkka 1998). Kyseiset lähteet ovat mukana varsinaista tutkimusaineistoa tukemassa.

1.4 Rajaukset ja tutkimuskysymykset

Tarkasteltaessa maailmankuvan käsitettä, huomataan, että se on hyvin laaja. Tässä tutkimuksessa tarkastellaan Jarl Jarkan maailmankuvan osalta tarkemmin kahta osa-aluetta: 1) hänen käsitystään hänestä itsestään ja hänen suhteistaan toisiin ihmisiin, sekä 2) arvoja. Tutkimuksessa huomioidaan myös Jarl Jarkan tietyt kokemukset ja hänen käsityksensä yhteiskuntarakenteesta, kansasta, valtiosta ja historiaa määräävistä tekijöistä. Pääpaino on kuitenkin kahdessa edellä mainitussa pääkohdassa. Tätä rajausta voidaan perustella tutkimuksen toisen lähtökohdan eli johtamistoiminnan ja siihen liittyvän johtajan valmiuden ja johtamiskäyttäytymisen kautta: Johtamisessa on kyse johtajan ja hänen alaistensa vuorovaikutuksesta, joka osittain perustuu johtajan käsityksiin ihmisyydestä (Nissinen 2000, 90 ja Nissinen 1997, 21 – 22). Arvot huomioidaan tässä tutkimuksessa siksi, että ne ovat osa sekä yksilön maailmankuvaa että johtamisvalmiutta (Kangas 1999, 28 ja Nissinen 1997, 26).

Jarl Jarkan johtamistoiminnan osalta ei ole tarkoitus tutkia esimerkiksi johtamisen prosesseja tai Jarkan johtamiseen liittyviä tiedollisia valmiuksia. Painotus on syväjohtamisen sisällön kannalta olennaisessa osassa eli ihmisten johtamisessa. Ihmisten johtaminen on vain osa johtamisen kokonaisuutta, johon kuuluvat ihmisten johtamisen lisäksi asioiden johtaminen ja organisaation rakenne ja rutiinit (Nissinen 1997, 54).

Ihmisten johtamiseen liittyvän syväjohtamisen mallin osalta sovelletaan johtajan valmiutta ja johtamiskäyttäytymistä. Tutkimuksen varsinainen tarkoitus ei ole myöskään tarkastella Jarl Jarkan johtamisen tehokkuutta. Tutkimusaineisto ei anna tähän suoranaista mahdollisuutta. Kyseessä on Jarl Jarkan kristillisten arvojen ja kristilliseen ihmiskäsitykseen perustuvan ”omakuvan” ja ”lähimmäiskuvan” ilmeneminen hänen johtamiskäyttäytymisessään.

Tutkimuskysymyksenä on: miten Jarl Jarkan kristillinen maailmankatsomus ja siihen sisältyvä subjektiivinen maailmankuva ilmenee hänen kirjoittamissaan teksteissä, hänen käsityksessä hänestä itsestään ja muista ihmisistä sekä hänen johtamiskäyttäytymisessään.

Alakysymyksiä ovat:

- Minkälainen on Jarl Jarkan maailmankuva?
- Miten Jarl Jarkan kristilliset arvot ilmenevät hänen toiminnassaan?
- Minkälaista on Jarl Jarkan johtamiskäyttäytyminen?
- Minkälainen yhteys on havaittavissa Jarl Jarkan maailmankuvan ja johtamiskäyttäytymisen välillä?

2 KRISTILLINEN IHMISKÄSITYS JA SYVÄJOHTAMINEN

2.1 Kristillinen ihmiskäsitys

Kristillinen ihmiskäsitys on Jumala-keskeinen, ei ihmiskeskeinen. Kristillinen ihmiskäsitys voidaan esittää neljällä alaotsikolla:

- Ihminen on Jumalan luomana arvokas ja ainutlaatuinen
- Ihminen on vastuullinen
- Ihminen on syntinen
- Ihminen on armahdettu.

Keskeistä ihmisen luotuna olemisessa on ihmisen ja Jumalan suhde. Luotuna oleminen tarkoittaa sitä, että ihminen tuntee olevansa ja tekevänsä päätökset Jumalan edessä. Tässä yhteydessä olemisesta syntyy myös ihmisen arvo ja elämän mielekkyys. Ihmisen arvo ei siis määrydy hänen tekojensa kautta. Jumalan yhteyteen luotuna ihminen on arvokas sen perusteella, mitä hän on, ei sen vuoksi, mitä hän tekee. Ihminen on enemmän kuin operatiivinen suorittaja. (Kangas 1999, 132–133).

Ihmisen vastuullisuus näkyy siinä, että Jumalan edessä olevana ja hänen kuvakseen luotuna ihminen on vastuusuhteessa vastuun antajaan, Jumalaan. Ihmisellä on henkilökohtainen vastuuhde omasta itsestään ja hänelle uskotuista asioista ja ihmisistä. Omantunnon toiminta osoittaa ihmiselle, että hän on joka hetki Jumalan kasvojen edessä. Vastuun lisäksi ihmiselle kuuluu myös vapaus. Vapaus on kuitenkin alistussuhteessa Jumalaan ja liittyy uskon ja lähimmäisenrakkauden palvelemiseen. (Kangas 1999, 134).

Ihmiselle annettu vapaus merkitsee mahdollisuutta joko totella tai olla tottelematta Jumalaa. Kristillisen ihmiskäsityksen mukaan tämä jännite kuuluu elämään, samoin epätäydellisyys ja rajallisuuden kohtaaminen. Vastuun väistäminen ja pakeneminen Jumalan edestä johtaa persoonallisen jumalasuhteen turmeltumiseen. Syntiinlankeemuksessa ihminen kadotti alkuperäisen yhteytensä Jumalaan ja kanssaihmiin sekä samalla alkuperäisen olemuksensa. Pahuus on elämässä todellisuutta. Se ei ole olosuhteiden tai ulkoisten tekijöiden tuottamaa, vaan ihmisen olemukseen kuuluvaa. Tästä seuraa sisäinen ristiriita: ihminen on Jumalan kuvana yhteydessä Jumalaan, mutta samalla syntisyytensä tähden erossa hänestä. Ihmisen pääsynti on epäusko. (Kangas 1999, 135–136).

Kristillinen ihmiskäsitys saa perimmäisen mielekkyyden ja toivon sovituksen ja lunastuksen kautta. Kristus ja hänen sovitusyönsä vapauttavat ihmisen synnin ja epäuskon alaisuudesta. Hänen kauttaan ihminen oppii tuntemaan Jumalan ja itsensä, Jumalan rakkauden ja oman pahuutensa. Uskon kautta Kristukseen ihminen löytää rikkoutuneen persoonasuhteensa Jumalaan. Jeesuksen esimerkki ja sovitusyö on täydellinen osoitus anteeksiantavasta rakkaudesta. (Kangas 1999, 136).

Kristillisen ihmiskäsityksen keskipisteessä on ennen kaikkea ihmisarvo. Toisin sanoen kenenkään ei tarvitse ansaita ihmisarvoaan eikä kukaan voi myöskään menettää sitä. Se kuuluu hänelle hänen ihmisolemuksensa perusteella. Tämä sisältää myös velvoitteen, että kaikkia on kohdeltava heidän ihmisarvonsa mukaisesti riippumatta heidän syntyperästään, rodustaan, uskonnostaan, varallisuudestaan, poliittisista mielipiteistään, hyvydestään tai pahuudestaan. (Lindqvist 1997, 39).

Suurimman uhkan ihmisarvolle muodostavat erilaiset viholliskuvat, koska niistä tulee ideologinen pohja systemaattiselle ihmisten sortamiselle. Ne merkitsevät sitä, että jollakin kriteerillä ihmiset jaetaan ”minunkaltaisiin ihmisiin” ja ”muihin”, jotka eivät ole aivan samalla tavalla ihmisiä kuin ”minä”. Jaotteluperusteena voi toimia vaikkapa rotu, uskonto, sukupuoli, ammatti, varallisuus, kansallisuus, puoluekanta tai terveydentila. Viholliskuvan mekanismilla leikataan pois empatian mahdollisuus. Sellaisen ihmisen maailmaan ei voi eikä saa eläytyä, joka on pohjimmiltaan erilainen – vähemmän ihminen – kuin ”minä”. Tapahtuu sisäinen irtisanoutuminen toisen ihmisyydestä. (Lindqvist 1997, 39).

Kristillinen ihmiskäsitys ja kristillinen usko käsittää koko olevaisuuden. Siihen sisältyy myös kuoleman jälkeinen toivo. Sotilassielunhoidossa kuoleman kohtaaminen ja kaatuneiden huolto ei ole vain tekniikkaa. Sen takana on jotain sellaista, joka hoitaa koko organisaatiota ja antaa

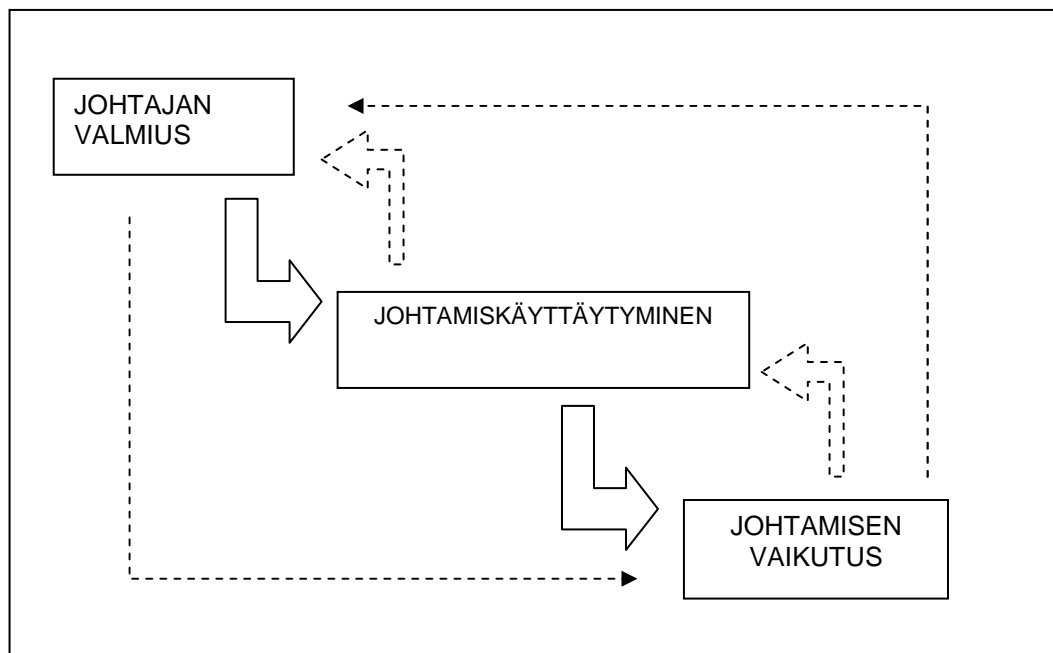
sotilaalle turvallisuuden tajua. Kirkollinen työ voi avata avaramman olevaisuuden maiseman. Kaatuminen ja kuolema suhteutetaan laajempaan kokonaisuuteen. Kirkollisen työn ylittämätön raja ei ole kuolema. (Kangas 1999, 137).

Yksilön maailmankuvan rakentumiseen liitettynä kristillinen usko laajentaa maailmankuvaa. Näkyvän maailman rinnalle tulee ikään kuin toinen ulottuvuus, tuonpuoleisuus. Ihmisen tuonpuoleisuus, transsendenssi, ilmenee uskonnollisena kokemuksena, luottamuksena Jumalaan, vuorovaikutuksena hänen kanssaan sekä liittymisenä kristilliseen yhteisöön (Lindqvist 1997, 34).

2.2 Syväjohtaminen

2.2.1 Johtajan valmius johtamiskäyttäytymisen taustalla

Syväjohtamisen malli rakentuu kuvion 2 mukaisesta johtamiskäyttäytymisen viitekehystä:

KUVIO 2: Johtamiskäyttäytymisen viitekehys (Nissinen 1997, 17)

Syväjohtamisen mallissa ensimmäinen keskeinen käsite on johtajan valmius. Johtajan valmius koostuu persoonallisista ominaisuuksista ja luonteenpiirteistä, johtamiseen liittyvistä arvoista ja motivaatiosta sekä tiedoista, taidoista ja asenteista. Arvoilla ja ihmiskäsityksellä on korostunut merkitys valmiuden alueella. (Nissinen 1997, 23 ja 26–27). Tässä tutkimuksessa Jarl Jarkan subjektiivinen maailmankuva nähdään osana hänen valmiuttaan.

Syväjohtamisen teorian toinen keskeinen käsite on johtamiskäyttäytyminen. Johtamiskäyttäytyminen on johtajan tietoisesti säätelemää vuorovaikutuksellista viestintää tietyssä tilanteessa, jonka kohteena voi olla yksittäinen alainen tai alaisten muodostama ryhmä. Laajasti tulkiten johtamiskäyttäytymisen piiriin voidaan lukea myös johtajan kommunikointi vertaisensa, esimiestensä ja sidosryhmien edustajien kanssa. (Nissinen 1997, 16). Lisäksi johtamiskäyttäytymisen käsitteeseen voidaan sisällyttää kaikki ne havainnot, joita muut ihmiset esimiehestä tekevät. Tämä havainnointi ja tiedon kulku ei rajoitu pelkästään työympäristöön. Esimerkiksi esimiehen toiminta vapaa-ajalla vaikuttaa ihmisten käsityksiin hänestä. (Nissinen 2004, 41 - 42). Tässä tutkimuksessa sovelletaan edellä mainittua johtamiskäyttäytymisen laajaa tulkintatapaa.

Syväjohtamiseen kuuluu myös kolmas käsite, johtamisen vaikutus. Johtamisen vaikutuksella tarkoitetaan ulkopuolelta havaittavaa ja mitattavissa olevaa muutosta organisaation tehokkuudessa, joka perustuu johtajan alaisten muuttuneeseen valmiuteen ja käyttäytymiseen. (Nissinen, 1997, 17). Tässä tutkimuksessa ei tarkastella Jarl Jarkan johtamisen vaikutusta. Tutkimusaineisto ei anna tähän suoranaista mahdollisuutta.

Viitekehykseen kuuluu myös takaisinkytkentä kaikkien tasojen välillä. Johtaja vaikuttaa alaiseensa, mutta myös alainen vaikuttaa johtajaansa ja tämän valmiuksiin, esimerkiksi asenteisiin ja motivaatioon. (Nissinen 1997, 17). Tässä tutkimuksessa ei tarkastella kuvassa ilmeneviä takaisinkytkentöjä, eikä alaisten vaikutusta Jarkan johtamiskäyttäytymiseen tai valmiuteen.

Syväjohtamisen mallissa johtamiskäyttäytymistä mallinnetaan kolmella pääulottuvuudella: syväjohtaminen, kontrolloiva johtaminen ja passiivinen johtaminen. Syväjohtaminen puolestaan jakaantuu neljään alaulottuvuuteen eli kulmakiveen, joita ovat: luottamuksen rakentaminen, inspiroiva tapa motivoida, älyllinen stimulointi ja ihmisen yksilöllinen kohtaaminen. (Nissinen 2004, 38).

Syväjohtamisen alaulottuvuudet, kulmakivet, tiivistetään seuraavasti:

1. Luottamuksen rakentaminen: Syväjohtaja tarjoaa alaisilleen käyttäytymismallin. Tällaisia johtajia kunnioitetaan ja jopa ihailaan. Alaiset usein samaistuvat johtajaansa. Luottamusta rakentaa erityisesti se, että johtajat pystyvät asettamaan tarvittaessa alaisensa tarpeet omien tarpeidensa edelle. Riskit koetaan yhteisiksi. Eettinen ja moraalinen perusta johtamiselle on vahva, sillä rehellisyys, oikeudenmukaisuus ja tasapuoli-

suus ovat syväjohtajan käyttäytymisessä etusijalla. Syväjohtaja käyttää legitiimiä valtaansa harvoin, eikä koskaan saavuttaakseen omaa etunsa.

2. Inspiroiva tapa motivoida: Syväjohtaja saa alaisensa löytämään työstään uutta sisältöä, uusia piirteitä ja haasteita. Ryhmäkiinteys kasvaa yhteisten tavoitteiden ja kokemusten myötä. Luottamus tulevaisuuteen ja optimismi vahvistavat toimintakykyä. Alaiset otetaan mukaan visioimaan tavoitteita. Syväjohtajat kykenevät selkeästi kokoamaan kunkin työlle asetettavat vaatimukset, ja luovat sitoutumista yhteisten tavoitteiden avulla. Ryhmälle asetetaan selkeät pelisäännöt, joita kaikki noudattavat. Tavoitteet asetetaan korkealle, ja omalla esimerkillään innostaen syväjohtaja kannustaa alaisiaan jopa ylittämään normaalin suoritustasonsa tavoitteiden saavuttamiseksi. Syväjohtaja jakaa aina tilaisuuden tullen kiitosta ja kehittää uusia, yllättäviä tapoja palkita alaisiaan hyvistä suorituksista.
3. Älyllinen stimulointi: Syväjohtaja tukee alaistensa innovatiivisuutta ja luovuutta asettamalla perusoletukset kyseenalaisiksi, hakemalla ongelmiin uusia ratkaisumahdollisuuksia ja työhön uusia näkökulmia. Luovuuteen rohkaistaan. Yksilön virheistä ei rankaista itseluottamusta alentaen, vaan virheet nähdään luonnollisena osana kehittyvän organisaation toimintaa ja niistä pyritään oppimaan. Alaisilta pyydetään ideoita, ja heidät otetaan mukaan ongelmaratkaisuprosesseihin. Alaisten sallitaan yrittävän uusia ratkaisuja, eikä alaisten odoteta olevan aina johtajansa kanssa samaa mieltä. Johtamiskäyttäytymisessä korostuu taitava palautteen käyttö: syväjohtaja osaa antaa ja ottaa palautetta, niin myönteistä kuin kielteistäkin.
4. Ihmisen yksilöllinen kohtaaminen: Yksilöllinen kohtaaminen perustuu myönteiseen ihmiskäsitykseen ja aitoon kiinnostukseen alaisista myös ihmisinä. Syväjohtaja havaitsee jokaisen yksilölliset tarpeet kasvaa ja kehittyä toimien eräänlaisena valmentajana. Syväjohtajan käyttäytymisestä näkee, että hän hyväksyy yksilölliset erot ihmisten välillä ja toimii sen mukaan. Syväjohtaja viettää paljon aikaansa alaistensa parissa. Vuorovaikutus on yksilöllistä – syväjohtaja muistaa aiemmat keskustelut, tuntee alaisensa henkilökohtaisesti ja kohtelee tätä yksilönä, ei ainoastaan viiteryhmänsä edustajana. Syväjohtaja osaa kuunnella. Alaisia tuetaan niin työhön liittyvissä kysymyksissä kuin muissakin ongelmatilanteissa. Alaisista pidetään huolta kaikissa tilanteissa. (Nissinen 2000, 100 - 101)

Kontrolloiva johtaminen on seurannan, valvonnan, sanktioiden ja muiden vallankäyttöön perustuvien ohjauskeinojen ulottuvuus. Kontrolloivaa johtamiskäyttäytymistä ei saa sekoittaa organisaatiossa tarpeellisiin järjestelmiin, jotka liittyvät esimerkiksi turvallisuuteen ja laatuun. Kontrolloiva johtaminen asettuu hyvin suoraan luottamuksen vastinpariksi: mitä enemmän

kontrollia, sitä vähemmän luottamusta. Kontrollioiva johtaja ei pysty luottamaan alaisiinsa riittävästi. Luottamuksen puute näkyy tiukkana valvontana. Esimies pyrkii tekemään kaikki tärkeimmät asiat itse ja uskoo, että alaiset tekevät työnsä hyvin vain silloin kuin heitä valvotaan. Esimies keskittyy toiminnassaan lähinnä virheiden etsintään ja niistä rankaisemiseen. (Nissinen 2004, 44)

Passiivinen johtaminen on käytännössä ei-johtajuutta. Passiivisesti johtava esimies työskentelee pääasiassa omissa oloissaan. Hän puuttuu asioihin vasta kun on pakko. Virhe on jo tapahtunut eikä alaisten toimivaltuudet riitä asian ratkaisemiseen. Esimies joko olettaa organisaation rakenteen ja rutiinien antavan riittävät perusteet työn tekemiselle tai on menettänyt motivaationsa esimiestyöhön. Pahimmillaan passiivinen johtaja ei ota kantaa mihinkään, ei ole ihmisten kanssa tekemisissä eikä edes tavattavissa. (Nissinen 2004, 45)

Pääulottuvuuksien osalta todetaan seuraavaa:

- Tehokkaimpia ovat syväjohtamisen kulmakiviä toteuttavat johtajat. Aktiiviset kontrolloivat johtajat ovat tehokkaampia kuin passiiviset johtajat
- Kun edetään passiivisesta kontrolloivaan johtamiseen ja edelleen syväjohtamiseen, havaitaan huomattava tehokkuuden lisääntyminen. (Nissinen 2004, 45).

2.2.2 Johtamisen ihmiskuva ja tehokas johtamiskäyttäytyminen

Syväjohtaminen perustuu tietynlaiseen kuvaan ihmisestä. Tämä kasvuhakuisuutta korostava ihmiskuva tiivistyy seuraavasti:

- Ihmiset haluavat kehittää itseään omien kykyjen edellyttämällä tavalla
 - Kyky luovaan ongelmaratkaisuun on jakautunut laajalle eri ihmisryhmiin
 - Esimiehen päätehtävä on hyödyntää käyttämättömät inhimilliset resurssit.
 - Useimmat ihmiset pyrkivät kehittymään, mikäli ympäristö tarjoaa mahdollisuuksia, tukea ja haasteita
 - Useimmat ihmiset kykenevät vastuun kantamiseen enemmän, kuin heidän nykyinen työnsä sallii
 - Esimiehen tehtävänä on saada ihmiset kokemaan itsensä hyödyllisiksi ja tärkeiksi.
- (Puolustusvoimien Koulutuksen kehittämiskeskus 2000, 1.4.4)

Syväjohtamisen teorian taustalla on myös sotakokemusten tutkimus. Sotakokemusten mukaan tehokas johtamiskäyttäytyminen pitää sisällään seuraavat ulottuvuudet:

- Innostava ja aktivoiva ote alaisista

- Huolenpito alaisista
- Tavallisen sotilaan kunnioittaminen ihmisenä
- Oma sitoutuminen saatuihin tehtäviin (Puolustusvoimien Koulutuksen kehittämiskeskus 2000, 2.2.2).

Lisäksi taistelunjohtajan avainkäyttäytymiseen kuuluu johtajan esimerkkinä toimiminen, ennakointi johtamisessa, yksilön kunnioittaminen ihmisenä, alaisten ammattitaidon hyödyntäminen, alaisten kannustaminen itsenäiseen ja aloitteelliseen toimintaan ja alaisista huolehtiminen (Puolustusvoimien Koulutuksen kehittämiskeskus 2000, 2.2.7).

Vaikka tässä tutkimuksessa selvitetäänkin Jarl Jarkan johtamiskäyttäytymisen piirteitä, ei ole kuitenkaan tarkoitus mallintaa hänen toimintaansa pelkästään varsinaisten johtamistilanteiden kautta. Tutkimusaineisto ei anna tähän suoranaista mahdollisuutta. Pääpaino on Jarl Jarkan johtamiskäyttäytymisen laajassa tulkinnassa, joka ottaa huomioon kaikki hänen muille ihmisille ilmentämät käytännön teot ja käyttäytymisen piirteet. Tätä voidaan perustella johtamiskäyttäytymisen laajan määritelmän kautta, joka ottaa huomioon johtajan toiminnan esimerkiksi vapaa-ajalla ja muissa tilanteissa, jotka eivät välttämättä suoranaisesti liity johtajan käytännön johtamistoimintaan. Lisäksi näkökulmaa voidaan perustella tilannesidonnaisuuden kautta. Jarl Jarkan asema ammatillisena sodan aikana mahdollistaa hänen toimintansa tarkastelun ikään kuin jatkuvana johtamissuorituksena.

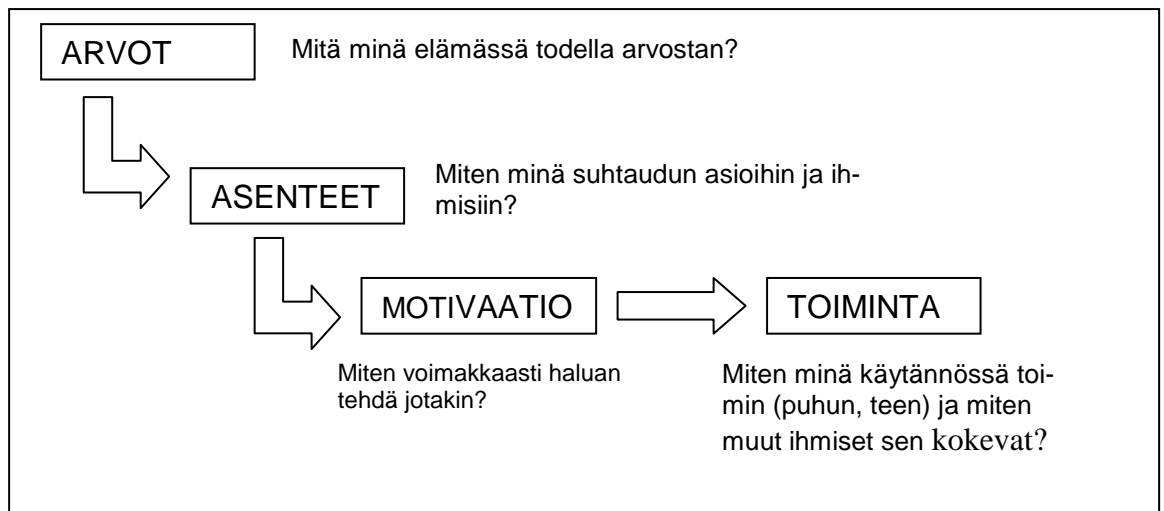
2.2.3 Arvot johtajan toiminnan taustalla

Sana arvo voidaan määritellä lukuisilla eri tavoilla ja arvon käsitettä voidaan lähestyä useista eri näkökulmista. Määrittelyn voi tehdä esimerkiksi moraalisten, taloudellisten, sosiaalisten, vitaalisten, esteettisten, teknologisten, poliittisten, hedonististen tai uskonnollisten arvojen kautta (Aalto 2008, 72). Arvoja voidaan lähestyä myös eri tieteenalojen kautta, kuten yleisen psykologian, sosiaalipsykologian, sosiologian ja kulttuuriantropologian näkökulmista (Laine 2004, 11 - 14). Syväjohtamisen perustassa on arvokkaan käsitettä määritelty jakamalla se neljään luokkaan: varsinaisiksi arvoiksi, ihanteiksi, arvostuksiksi ja arvokkaiksi kokemuksiksi. Sanalle arvo on myös selkeä määritelmä: ”arvo on arvostuksen tuloksena syntynyt varsin pysyvä suhtautumistapa, joka ilmenee yksilön valinnoissa, sanoissa ja teoissa. Arvojen taustalla on laajempi elämäkatsomus, johon liittyy kokonaisnäkemys ihmisestä, luonnosta, yhteiskunnasta ja niiden suhteista.” (Nissinen 1997, 25–26).

Arvot ja johtamiskäyttäytyminen kulkevat luontevasti samaa uraa, eli johtaja heijastaa selkeästi omalla käyttäytymisellään arvomaailmaansa. Verrattuna alaisiinsa, johtajat tuovat julki arvojaan selvästi voimakkaammin. Arvot vaikuttavat:

1. tapaan, jolla johtajat havaitsevat tilanteita ja ongelmia,
2. tapaan, jolla johtavat ratkaisevat ongelmia ja tekevät päätöksiä,
3. johtajan ihmiskäsitykseen,
4. johtajan tapaan ymmärtää, mitä on menestys ja miten se saavutetaan,
5. johtajan eettisiin käsityksiin ja
6. johtajan sitoutumiseen organisaation tavoitteisiin ja kulttuuriin. (Nissinen 1997, 26–27).

Kuviossa 3 on esitetty arvojen merkitys ihmisen toiminnan taustalla.

KUVIO 3: Arvoista tekoihin (Puolustusvoimien koulutuksen kehittämiskeskus 2000, 1.2.4)

Kuviossa 3 esitetään miten arvot ilmenevät yksilön suhtautumisessa toisiin ihmisiin. Toisaalta arvot muodostavat ihmiselle tiettyjä asenteita erilaisia asioita kohtaan. Tämän asenteellisuuden nähdään edelleen motivoivan ihmisen toimintaan. Kokonaisuutta voidaan myös tulkita käänteisesti. Tietty toiminta kuvastaa ihmisen arvoja ja asenteita. Voidaankin sanoa, että tietyn toiminnan korostuminen ja lisääntyminen kuvastaa myös arvojen ja asenteiden muutosta.

3 AINEISTO JA TUTKIMUKSEN SUORITTAMINEN

3.1 Aineisto

Aineistona tutkimuksessa ovat Jarl Jarkan kolme päiväkirjaa sekä yksi hänen kirjoittamansa ja asevelipapit ry:n julkaisema vihkonen. Aineiston perusteella voidaan todeta, että Jarl Jarkan

elämän perustana oli kristillinen usko, joka ilmeni selvästi hänen kirjoituksissaan. Jarkka on kirjoittanut päiväkirjoihinsa hyvin paljon omia tuntemuksiaan ja rukouksiaan. Päiväkirjoissa on myös merkintöjä kyseisen ajan yleisistä tapahtumista ja sotatapahtumista. Näiden lisäksi Jarkka on kirjoittanut jonkin verran hänelle itselleen tärkeistä tapahtumista, sotapalveluksesta, perhesuhteistaan ja läheisistä ihmisistä. Aineisto oli lainattu tutkijan käyttöön Tuusulan Ilmatorjuntamuseosta.

Ensimmäinen päiväkirja alkaa 14.7.1941 ja päättyy 6.11.1941. Ensimmäisen päiväkirjan teemana ovat jatkosodan tapahtumat ja Jarl Jarkan johtamistoiminta ilmatorjuntapiirin komentajana.

Toinen päiväkirja alkaa 17.10.1942 ja päättyy 15.3.1943. Toinen päiväkirja on teemaltaan enemmän rukouskirja kuin päiväkirja. Kirja sisältää rukousten ohella myös paljon Jarkan analyttistä ja syvällistä pohdintaa hänen maailmankatsomukseensa ja elämäänsä liittyen.

Kolmas päiväkirja alkaa 16.10.1946 ja päättyy 10.11.1947. Kolmannen päiväkirjan teemana on selvästi Jarkan tekemä hengellinen työ ja osallistuminen hengelliseen toimintaan sodan jälkeen.

Jarkan kirjoittama vihkonen on nimeltään Kohtuuden ihanne ja se on julkaistu 1944. Vihkonen sisältää Jarkan ajatuksia alkoholin käytöstä. Siinä Jarkka kannustaa raittiiseen elämäntapaan.

Päiväkirja-aineisto oli kulunut ja osittain haalistunut. Teksti oli kuitenkin hyvin luettavissa. Haasteeksi muodostui persoonallisen kaunokirjoituksen tulkitseminen.

Viittaustekniikkana on päiväkirjojen osalta käytetty suoria lainauksia. Koska päiväkirjoissa ei ole sivunumeroita, käytetään päivämäärien mukaisia viittauksia. Päivämäärä on sijoitettu aina lainauksen alkuun. Tämä viittaustekniikka helpottaa luettavuutta ja toisaalta siinä on heti nähtävissä aikaperspektiivin hahmottamisen kannalta milloin kyseinen merkintä on tehty. Viitattaessa Kohtuuden ihanne –vihkoseen käytetään normaalia viittaustekniikkaa.

3.2 Aineistokritiikki

Jarl Jarkan päiväkirjat ovat aineistona merkittäviä. Aineistona ne ovat luotettavia sillä kyseessä ovat alkuperäiset Jarkan kirjoittamat kappaleet. Toisaalta tämä on tutkimuksen kannalta

myös haaste. Jarl Jarkka on kirjoittanut omasta näkökulmastaan ja näin ollen päiväkirjojen sisältö on hänen subjektiiviseen näkemykseensä rajoittuvaa. Ongelmaksi muodostuu aineistossa Jarlan kuvaamien tapahtumien todellisuus. Tapahtuivatko asiat niin kuin Jarkka esittää kirjoituksissaan? Oliko Jarkalla mahdollisesti jokin tarve korostaa käyttäytymisensä positiivisia piirteitä ja vähentää tai poistaa huonoja puolia? Jarkka on saattanut myös muistaa tapahtumia väärin tai täydentää kuvauksia itse päätelemillään selityksillä, jotka ovat mahdollisesti epätodellisia tapahtumia. Toisaalta aineiston sisältö on kirjoitettu persoonallisesti ja vilpittömän oloisesti. Jarkka pohtii myös omia heikkouksiaan ja pettymyksiään. Tässä mielessä Jarlan tekstit kuvastavat hänen rehellisyyttään ja hänen todellisia tunteitaan. Kritiikki huomioiden tutkimuksessa painotetaan Jarl Jarlan subjektiivista näkemystä todellisuudesta. Päiväkirjoihin merkityjä tapahtumia tulkitaan Jarlan subjektiiviseen maailmankatsomukseen kuuluvina, hänelle todellisina tapahtumina. Jarlan päiväkirjamerkintöjä ei voi tulkita objektiivisen totuuden lähteenä.

3.3 Tutkimuksen suorittaminen

Tutkimus toteutettiin kirjallisuusanalyysinä. Varsinaista analyysiä edelsi aineistoon perehtyminen ja alustava teemoittelu, jonka perusteella kartoitettiin, mitä aineiston perusteella on mahdollista tutkia. Selkeimmiksi teemoiksi osoittautuivat Jarl Jarlan kristillisuus ja toiminta sotilasjohtajana. Näiden kahden teeman perusteella valittiin ilmiön tarkastelemisen kannalta sopivat teoriat: kristillinen ihmiskäsitys ja syväjohtamisen malli.

Tutkimuksessa ei ollut tarkoituksena teorioiden testaaminen vaan teorioiden hyödyntäminen Jarl Jarlan maailmankuvan ja käyttäytymisen tarkastelussa. Lisäksi tutkimuksen kohde valittiin tiedostaen hänen voimakkaasti ilmenevä hengellisyytensä ja toisaalta tietäen hänet juuri sotilasjohtajaksi. Kohde valittiin siis tarkoituksenmukaisesti juuri kyseisiä aihepiirejä silmällä pitäen. Tutkittavaa tapaus nähdään ainutlaatuisena, ei yleisenä oletuksena tai ilmiönä. Tutkimus toteutettiin lisäksi joustavasti ja tutkimussuunnitelmaa päivitettiin tutkimuksen edetessä. Tämän perusteella kyseessä on kvalitatiivinen tutkimus. (Hirsjärvi 1997, 160).

Varsinainen tutkimus toteutettiin kolmessa vaiheessa. Ensimmäisessä vaiheessa Jarl Jarlan teksteissä ilmenevää maailmankuvaa tarkasteltiin kristillisen ihmiskäsityksen teorian kautta tulkiten. Tuloksena rakentui Jarl Jarlan subjektiivista maailmankuvaa hahmottava kokonaisuus, jossa tarkastelunäkökulmasta johtuen korostui kristillinen näkemys ihmisen olemuksesta ja olemassaolosta. Ensimmäisen vaiheen analyysi ja tulokset on esitetty luvussa neljä.

Toisessa vaiheessa tarkasteltiin teksteissä ilmenevää Jarl Jarkan toimintaa ja käyttäytymistä syväjohtamisen teorian kautta tulkiten. Tuloksena rakentui kuva Jarkan johtamiskäyttäytymisestä ja muusta siihen rinnastettavasta toiminnasta. Samalla tarkasteltiin myös Jarl Jarkan kristillisten arvojen ilmenemistä hänen muussa toiminnassaan johtamiskäyttäytymisen laajan tulkinnan kautta tarkasteltuna. Toisen vaiheen analyysi ja tulokset on esitetty luvussa viisi.

Kolmannessa vaiheessa Jarl Jarkan johtamiskäyttäytymistä ja hänen maailmankuvaansa verrattiin toisiinsa. Vertailun tuloksena selvitettiin yhteydet Jarl Jarkan kristillisyyteen perustuvan maailmankuvan ja hänen johtamiskäyttäytymisensä välillä. Vertailun tuloksena tehtiin johtopäätökset, jotka on esitetty luvussa kuusi.

Koska kyseessä on Jarl Jarkan toimintaan liittyvä perustutkimus, eikä varsinaista aikaisempaa tutkimusta ole tehty, tulee johtopäätöksiä tulkita ilmiötä kuvailevina ja jatkotutkimusta valmistelevinä. Tutkimuksen tuloksia ei tule myöskään yleistää, sillä kyseessä on yksittäisen henkilön subjektiivisen maailmankuvaan liittyvä tutkimus.

4 KRISTILLISEN IHMISKÄSITYKSEN ILMENEMINEN JARL JARKAN MAAILMANKUVASSA

4.1 Jarl Jarkan käsitys itsestä Jumalan edessä olevana yksilönä

Selkeimmin Jarl Jarkan päiväkirjoissa ilmeni hänen kokemansa yhteys Jumalan kanssa. Jarl Jarkka on liittänyt useisiin päiväkirjamerkintöihin rukouksia. Rukoukset ovat liittyneet mm. hänen omaan kulloiseenkin elämäntilanteeseensa, Suomen valtion menestymiseen, viran hoitamiseen, yksittäisiin ihmisiin ja moniin arkisiin asioihin. Hänen rukouselämänsä ilmenee kaikissa tutkimusaineistoon kuuluvissa päiväkirjoissa. Tämä ilmentää hänen kokemustaan Jumalan edessä olevana yksilönä.

14.7.1941: ”Jumala, anna minulle viisautta ja voimaa hoitaa tehtäväni Sinulle kunniksi ja Suomelle menestykseksi! Sinun avulla selviän tehtävästä – auta, että myös osaan antaa Sinulle kunnian!”

29.1.1943: ”Auta minua, heikkoa vajavaista ja ylpeätä! Auta minua elämään Jeesuksen rakkaudessa, näkemään vain sen, jotta se heijastuisi minusta edelleen! Anna uskoni oli uskoa riskiin ja tekoni olla Jeesuksen rakkautta!”

11 - 15.8.1947: ”Yöllä lankesin vuoteen ääreen polvilleni ja oikein huusin Herraa. Oletko kokonaan kironnut tämän leirin ja antanut saatanalle vapaan toimivallan. Tuo tuskainen ruko-
kous helpotti sekä sielun että ruumiin kipuja.”

Tutkimusaineistossa tuli esille Jarl Jarkan kokemus syyllisyys ja syntisyys, mutta toisaalta hä-
nen kokemansa anteeksiantamus. Välillä Jarkan kokemus syntisyys kohdistuu selvästi hänen
omiin tekoihinsa ja välillä hän viittaa ihmisen olemukselliseen pahuuteen ja syntisyyteen.

17.10.1942: ”Jumalani, Isäni – muistuta minulle joka hetki, että sielun iankaikkinen autuus on
tärkeämpää kuin maallinen menestys ja hengellinen kokemus. Auta minua. Tiedät, että usko-
misenikin on ylpeyttä – auta minua nöyryyteen sydämessäni, vastoin sisintä tahtoani. Ota mi-
nut Jeesuksen ristin juurelle äläkä päästä minua siitä pois.”

22.10.1942: ”Jumalani, ellet olisi iäti kärsivällinen, niin jo heittäisit minut tunkiolle. Tuntuu
monesti siltä, että joka hetki vain kiusaan Sinua – sen sijaan että kiittäisin ja ylistäisin.”

19.7.1941: ”Kirjoitin anomuksen kenttäarmeijan it. tai k.tykistöön. ”-kantahenkilökuntaan
kuuluvana vuorossa päästä eteen --”. Jumala, ohjaa sinä askeleeni! Anna yritykseni menestyä
siten, kuin sinä haluat - silloin on oikein. Jeesuksen veren puhdistamana ei mikään säikäytä - ei
muu kuin synti, jota on aina liikaa. Mutta veri puhdistaa - joka aamu on uusi armo! Siunaa
matkani Karjaalle!”

Vastuullisuus ilmeni myös tutkimusaineistossa. Nämä merkinnät ovat Jarl Jarkan maailman-
katsomuksen kannalta merkittäviä. Niissä näkyy Jarkan pohjimmainen suhtautumistapa elä-
mään. Jarkka kokee vastuun liittyvän ensisijaisesti Jumalan tahdon täyttämiseen.

28.8.1941: ”elämä ei ole kolkko velvollisuus vaan velvollisuuden täyttäminen muodostaa iha-
nan elämän, kunhan velvollisuudet ovat Jumalan määräämiä.”

27.10.1942: ”Minä houkka! Olen yrittänyt viljellä Jumalan sanaa ja ohjeita siellä ja täällä –
mutta nyt juuri lukiessani erään sankarivainajan lesken todistusta huomaan, että vähiten olen
ajatellut sitä, mikä on minua lähinnä ja mistä niin henkiset kuin aineelliset velvollisuuteni al-
kavat: kotiani, perhettäni, vaimoani ja lapsiani! Jeesus – ota sinä minut mukaasi ja vie minut
maalliseen kotiin sellaisena, kuin Sinä haluat oikean isän olevan. --”

Tutkimusaineistossa ilmeni usein Jarl Jarkan pyynnöt ja luottamus Jumalan huolenpitoon eri-
laisissa asioissa. Hän kokee usein saavansa apua Jumalalta. Useimmiten nämä huomiot liitty-
vät hänen henkilökohtaiseen tai läheistensä elämään ja tehtävien hoitamiseen työssä:

28.6.1941: ”Pesonen Strömbergillä korjasi Gammaa klo 23 – 24:ään. Rukoilin ¾ t. Jumalaa auttamaan, sillä tuntui menevän hullusti. Tuli hälytys – samalla hetkellä oli Gamma kunnossa. Jumalan kiitos!”

25.8.1941: ”Tällä viikolla on saatava irti 150 miestä Lahteen -- Ehkä pian pääsen itsekin. Lähdän mielelläni – jos Jumala niin suo. Jumalalta olen pyytänyt apua ja ratkaisua asiassa ja silloin tiedän, että Hän huolehtii ratkaisevien instanssien ajatusten johtamisesta. ’Mutta minun sieluni iloitkoon Herrassa, riemuitkoon hänen avustansa’.”

28.7.1941: ”Ryssät ampuivat Tammisaarta kaukotykistöillä, kai 12 -tuumaisilla. Olimme yhden ammunnan aikana kaupungissa selvittelemässä puhelinkeskuksen vahvistamista. Kaupungin ja valtion puh. keskus on kokonaan suojaamatta! Ehdotin hiekkasuojaa ympärille. Silloin alkoi paukkua. Liusvaaralle tuli kiire aivan sääli raukkaa. Ei Hyvärinenkään niin urhoolinen ollut kuin yrittäessään Bromarvissa kytätä etulinjoja. Olin itse ihmeen rauhallinen, oli mielessäni tunto, että kyllä Jumala johtaa asiat siten kuin pitää mennä. Ja hyvin meni. Ei ollut naarmuakaan.”

Useissa merkinnöissä Jarkka korostaa omaa mitättömyyttään ja vähäisyyttään Jumalan edessä. Hän kokee monet itseensä liittyvät positiiviset asiat Jumalan aikaansaannoksina.

21.10.1943: ”Tilitys: Minua surettaa huonouteni. En tietysti päässyt välillä eilen asemiesiltaan, josta olin etukäteen riemuinnut. Huono ja heikko on ihminen – ja ennen kaikkea on huono se, että edelleenkin pelkään tunnustaa uskoani ihmisille. Ja silloin ei Jeesus tunnusta minua Jumalan edessä!! – Jeesus armahda minua tyhjää syntistä! Ainoa, mitä itse osaan tehdä – on syntiä.”

22.10.1942: ”Tyytymätön ja kiittämätön olen! Rukoilin, että Jumala nöyryyttäisi minua vaikka ylennyksenkin viivyttämällä kunhan sydämeni nöyrtyisi Hänen edessään ja ottaisin vastaan autuuden Jeesuksen rististä. Jumala viivästytti – ja niin rukoilin, että ies otettaisiin pois. Minut ylennettiin – ja olinko tyytyväinen? Rukoilin, että Jumala antaisi minulle kevyen ”konttorihomman” ilman vastuuta, jotta saisin levätä henkisesti. Nyt minulla on mahdollisimman epäitsenäinen työ – ja olenko tyytyväinen? Ei, nyt toivon rintamalle, jotta saisin lisää kunniaa ja kunniamerkkejä, nyt toivon vastuunalaiseen tehtävään jotta tuntisin itseni tärkeäksi ja tarpeelliseksi! Jumalani, ellet olisi iäti kärsivällinen, niin jo heittäisit minut tunkiolle. Tuntuu monesti siltä, että joka hetki vain kiusaan Sinua – sen sijaan että ylistäisin ja kiittäisin.”

16.11.1942: ”Tänään oli Vanhassa Kirkossa klo 19.30 – 21.00 tilaisuus, jossa seurakuntalaiset kertoivat kokemuksiaan. -- Ainakin seuraavat ”maalliset” paheet ovat olleet syntilistalla:

valehtelevainen, varkaus, -- siveettömyys, uskottomuus, juopottelu, ylpeys sekä itsetyytyväisyys, etten itse ole voinut välttää tuollaista valtavaa lokamäärää on selviö. Jeesus on tehnyt kaiken puolestani. Ja vielä hän on avannut taivaan portit minulle syntiselle. Tosin en koskaan tule täydelliseksi tässä maisessa kamppailussa., mutta sittenpä onkin Herran armo sen suurempi, kun hän ottaa minut vastaan syntisenä ja parannukseen omin voimin kykenemättömänä, yksin Jeesuksen ristin turvin vanhurskautettuna. Minun pitäisi surra kykenemättömyyttäni ja syntisyyttäni, mutta en osaa. Mielessäni on niin suuri riemu Jeesuksen ristin takia.”

Kokonaisuudessaan voidaan todeta, että Jarl Jarkan subjektiivinen käsitys hänestä itsestään myötäilee voimakkaasti kristillisen ihmiskäsityksen sisältöä. Hän koki olevansa syntinen ja rikkovansa Jumalaa vastaan, mutta toisaalta hän uskoi saavansa syntinsä anteeksi armon kautta. Aineistossa nämä kaksi näkökulmaa vaihtelivat Jarkan kulloisestakin elämäntilanteesta riippuen. Selvimmin tutkimusaineistossa tulee esille Jarl Jarkan kokema yhteys Jumalaan. Tämä ilmenee huomattavan useina pyyntöinä ja kiitoksina rukouksen muodossa. Jarkka on myös kokenut selkeästi saavansa pyyntöihinsä myös vastauksia ja elävänsä Jumalan läheisyydessä. Päiväkirjamerkinnöissä on myös runsaasti viitteitä hänen tiedostamastaan vastuusta. Jarl Jarkan elämän mielekkyys näyttäisi liittyvän Jumalan yhteydessä elämiseen.

4.2 Jarl Jarkan suhtautuminen muihin ihmisiin

Jarl Jarkan suhtautuminen muihin ihmisiin valottuu hänen uskonsa kautta. Tutkimusmateriaali kuvaa hänen näkemystään ihmisistä Jumalan edessä olevina ja Jumalan vaikutuspiiriin kuuluvina, jopa kuoleman jälkeen. Tässä on havaittavissa maailmankuvan laajentuminen. Jarl Jarkan maailmankuvaa laajentaa ikuisuusnäkökulma, joka liittyy kaikkiin ihmisiin:

29.10.1941:”-- ’Minun armossani on sinulle yllinkyllin’. Niin, enpä enempää kunniaa tarvitse, kuin hänen nimensä kunnian! Auta uskomaan Sinun hyvyytesi ja rakkautesi, Jeesukseen Kristukseen. Elämme ikuisuutta varten eikä nykyisyyttä!”

15.9.1941:”Ilmarinen ajoi 13.9 (perjantaina!) Utön luona miinaan. -- pari miestä pelastui, muut, n.250 menivät pohjaan. Ole Jumala armollinen noillekin sieluille.”

10.8.1941:” -- klo 22. lähtö Turusta. Ajo, 120 km, kesti 6 tuntia. Aamulla sai muuan autonkuljettaja sydänhalvauksen. Ikävää. Siunaa, Herra, hänen sieluansa.”

9.5.1947:” -- vastaat alaistesi sieluista, miten vastaat? Jeesuksen risti ja veri, ne riittävät.”

Toisaalta Jarkka kiinnittää huomionsa muiden ihmisten virheisiin ja syntisyyteen. Toisaalta hän näkee muut ihmiset armon alaisina, mutta vastuullisina. Tässä mielessä Jarkka näkee muut ihmiset samanlaisina kuin itsensä.

11.8.1941: ”Blom joutui lähtemään Utöhön, tuli toinen viestiupseeri tilalle. Syy: kaksinkertaiset pimeät varastot ja väärät vahvuusilmoitukset. Valitan! Jeesus ainoa apumme!”

27.9.1941: ”Lähdimme Stenin kanssa Joensuusta klo 13. Olimme Sortavalassa klo 17. Mielenkiintoista oli käynti vankileirillä. Jeesuksen valistusta siinä joukossa tarvitaan.”

23.10.1941: ”Lilius kävi täällä. On raukka taas ollut törmäilemässä. Hyvä Jumala, Sinä olet ainoa, joka voi auttaa! Hän haluaa tulla autetuksi, mutta ei jaksa. Vai onko rahanhimo perussyynä?”

27.10.1941: ”Kirjoitin W:lle Liliuksesta. Eipä ollut kovin toiverikas kirje. Jumala ainoa voi auttaa, kunpa L. lukisi Raamattua uskollisesti, niin tuntisi tien. Hän tietää tekevänsä väärin – kuten minäkin - mutta ei jaksa vastustaa kiusausta. Johdata Sinä, Jumala, hänet Jeesuksen vapahtajatyön ääreen!”

Jarl Jarkan huolehtiva ja vastuullinen suhtautuminen lähimmäistä kohtaan ilmeni myös aineistossa. Vastuullisuudessa oli sekä maallinen että iankaikkinen puoli. Jarl Jarkan pohdinnat ihmisten hengellisestä tilanteesta korostuivat aineiston loppuosassa. Jarkka koki jollain tasolla olevansa vastuussa muiden ihmisten hengellisestä puolesta. Hän koki myös, että hänellä on vaikutusmahdollisuuksia ja kykyä vaikuttaa tuohon asiaan.

21.10.1942: ”Tänään Pulini teki hyvän työn, otti Kurren meille asumaan. Samantekevää on, onko Kurre tai joku muu, mutta teko sinänsä on jalo. Siitä olen iloinen.”

22.4.1947: ”On hätää tuosta valtavasta döbelniläisten määrästä, he haluavat kuulla pelastuksen sanomaa, mutta eivät uskalla tulla. -- Sitten on hätää varusmiehistä. Heille pitäisi saada raamattupiiri. – On hätää ks. alueen poika – ja tyttötyöstä. Pitäisi saada seurakunnallinen poikapartio, sekä saman tien varusmiehille seurakunnalliset partiojohtajakurssit. -- Pyhäkouluhin voitaisiin ehkä saada omasta takaa opettajat? Kyllä tässä tehtävää on kun vain halutaan toimia. Tässä on ups. – ja au. piireille työtä jos Herra vain antaa syvyyttä sekä rakkautta ympäristöön.”

Joissakin sodan jälkeisissä merkinnöissä ilmeni Jarkan suhtautuminen ns. vastustajiin ja erimielisiin. Tässä on nähtävissä Jarkan ajatuksissa korostuva ihmisen arvo. Merkinnät kuvasta-

vat Jarkan käsitystä ihmisen arvon määräytymisestä sen perusteella mitä ihminen on, ei sen perusteella mitä ihminen tekee. Toisaalta Jarkan kirjoituksissa kuvastuu välillä hänen turhautuneisuutensa, jos joku hänen läheisistään ei toimi hänen vakaumuksensa mukaisesti.

4.11.1946:” -- kommunistit puhuvat itse työstä ja yrittävät kääntää inhimillisyyttä koskevan keskustelun NL:n vastaiseksi. Herra, armahda meitä ja anna heille anteeksi, sillä he eivät tiedä, mitä he tekevät! Ja anna meille rakkautta että jaksamme rakastaa heidät Kristukselle vaikka he inhoavatkin meitä ja Sinua ennen meitä!”

8.11.1946:”Anna Herra Kristuksen rakkautta vihollisiin ja toismielisiin.”

13.2.1943:”Atte ehkä pääsee Ruotsiin hoidettavaksi, parantuneeko. Ainakaan ei tunnu vielä Jumala kelpaavan.”

4.3 Jarl Jarkan suhtautuminen viholliseen

Jarl Jarkan suhtautuminen viholliseen on kaksijakoista. Toisaalta Jarkka näyttää suhtautuvan Neuvostoliittoon ja neuvostoliittolaisiin jopa tylästi, mutta toisaalta hänen teksteissään tulee esille sääliväkin puoli.

14.7.1941:”Suur-Suomi tekee syntyään. Saksalaisten joukkojen turvin maksaa Suomi ryssälle vuosituhantista velkaansa. Sääli niitä ryssiä, jotka syyttä joutuvat kärsimään. Mutta ei auta. Jumala tietää tekonsa --”

14.8.1941:”Saksalaiset ovat jo Mustalla merellä. Ryssä voi vielä kestää pitkän aikaa, mutta ratkaisu on jo selvä. Fatalististen ja -- valtaviin ryssälaumojen tuhoaminen vie aikaa, mutta tapahtuu varmasti jos Jumala antaa jatkua kun on alkanut.”

30.10.1941:”Kontupohja on vallattu. Jumalalle kiitos Jälleen! –Syvärin lähetyvillä tavattu 11 metsäryssää; yksi oli syömässä kaatuneen toverinsa ruumista! Armollinen Jumala, miten paljon onkaan Venäjän kansalla kärsittävänsä kun nyt jo on tuollaisia tapauksia ja sota jatkuu!”

Jarl Jarkan kaksijakoinen suhtautuminen vihollista kohtaan selittyy sodan jälkeisten päiväkirjamerkintöjen kautta. Niissä Jarkka pohtii vihollissuhdetta kristillisen maailmankatsomuksen kautta.

22.11.1946:” -- Herra, opeta minulle, mitä sanon muille tässä asiassa. Mutta eihän ole Siunun tahtosi mukaista että kylmästi vihaamme vihollisiamme ja työnämme kysymyksen sillä syrjään että se ei ole minulle probleema? Eihän synti siitä muutu, etten minä näe sitä synniksi.”

Jarl Jarkan kokema sääli kuvaa ymmärrystä siitä, että yksittäinen vihollinenkin on ihminen ja sen vuoksi arvokas. Jarkalle on kuitenkin muodostunut viholliskuva, joka oikeuttaa hänet käyttämään väkivaltaa vihollistaan vastaan. Hän ei koe asiassa ristiriitaa, eikä asia näytä muodostuvan hänelle ongelmaksi. Jarkka perustelee asiaa:

”Raamatussa ei ole mutkatonta käskyä tai viitettä, joka koskisi aseiden käyttöä tai niiden käytön kieltämistä -- ” ja ”Lähtiessään yläsalista Jeesus käski ottaa miekat mukaan.” (Jarkka 1998, 85).

4.4 Jarl Jarkan käsitys Jumalasta maailman historian ohjaajana

Jarkka jäsentää käsityksiään eri kansalaisuuksista ja maiden välisistä suhteista uskonsa kautta. Hän uskoo Jumalan ohjaavan kansainvälisiä suhteita ja tapahtumia. Teksteissä korostui myös Jarkan näkemys Jumalasta erityisesti Suomen valtion auttajana. Samassa yhteydessä tuli myös esille Jarl Jarkan tekemä jaottelu ihmisistä heidän uskonsa perusteella.

9.8.1941:”Maailmalla on touhua: Englanti pelottelee Turkkiä ja Irania, Turkki vihoittelee Englannille -- ryssän puheitten takia, Englanti ja Japani vahtivat Siamia, joka tunnusti -- ja Nankingin hallitukset, amerikkalaiset auttavat ryssää – mutta vain selvää rahaa vastaan, ja riitelevät keskenään ryssän avun oikeutuksesta (Puola – Baltian maat - ennenkeikka Suomi!) Rähiskää vain, Jumala käskyt antaa ja sen mukaan tapahtuu. Siunaa Jumala Suomen kansaa!”

19.10.1941:”Jumala koettelee kansoja. Sotaa kestää vielä kauan. Jos Japani ja U.S.A. ryhtyvät sotaan menee ainakin 5 vuotta. Onko tämä maailmanlopun alkua? Paha tekee voittokulkuaan. Englanti ja Amerikka rukoilevat pahalle voittoa, ryssä on pahan henkilöitymä, Japani pakanakansa ja Saksa puolipakanallinen, vaikka Saksassa viime aikoina onkin ollut kehitystä parempaan. Rukous on ainoa mikä auttaa, sillä edessä on vielä raskaita aikoja. Ilman Jumalan apua ei niistä selviä. Osaisinpä rukoilla ja kertoa Pulille ja lapsille vahvaa uskoa! Itselleni myös.”

12.7.1947: ”Suomi ei saanut osallistua Pariisin konferenssiin, siis olemme virallisestikin riippuvaisia N-L:n käskyistä. Tämä on siis sitä vapautta, jonka puolesta maailmassa on 6v. sodittu: isot käskevät oman mielensä mukaan ja pienet tottelevat! Herra – Sinä naurat maailman mahtajille, ja kun muu vaihtelee ja murtuu niin Sinun voimasi ja armosi pysyvät. Herra anna rakkautta! Käännä tämäkin kansallemme siunaukseksi, ennen kaikkea siis herätykseksi!”

Jarkka uskoo tärkeiden tapahtumien tapahtuvan Jumalan ohjauksessa. Useissa Jarkan merkinnöissä ilmeni käsitys tapahtumista Jumalan tahtona, ei niinkään ihmisen tekoina. Tässä Jarkalla näytti olevan tarve korostaa näkemystään Jumalasta aktiivisena vaikuttajana.

30.8.1941: ”Viipuri on vallattu! Jumala tekee ihmeitensä ja tiedoittaa maailmalle voimansa! Ihme tämä on eikä ihmisten työtä. Kiitos kaikkivaltias. Tähän ei ole mitään lisättävää!”

3.9.1941: ”Koko Karjalan Kannas on meillä! Jumalan ihme – mutta ei omaa taitoa”

15.2.1943: ”Jumala – maan Herra ja Taivaan Herra – johdata meidät luoksesi! anna tulevan [presidentti] kauden muodostua meille pysyväksi onneksi. Suur Suomi on ihana päämäärä – mutta jos sen takia unohdamme Sinut, niin älä anna sitä meille. Sinun armosi on enemmän kuin Suur-Suomi! Auta presidenttiämme ja Marsalkkaamme heidän työssään...”

4.5 Jarl Jarkan arvot

Määriteltäessä Jarl Jarkan arvoja todettiin, että kristillinen usko sisältöineen ohjaa hänen elämäntähtänsä ja toimintaansa hyvin selkeästi. Tarkasteltaessa kyseistä ilmiötä arvojen ja toiminnallisuuden kautta, todetaan, että kristillisyyden sisältöineen on ollut Jarkalle korostuneesti arvokasta.

3.11.1941: ”Aloitin 1.11 säännöllisen raamatun luvun, joka päivä ”Tunnussanan” lisäksi vähintään luku. Aloitin Joh. evankeliumista. Jumala, siunaa Sinä meitä! Sairaalan yksinäisyydessä oli paljon helpompi ajatella Sinua ja rukoilla siunausta kuin täällä melskeessä. Ja kuitenkin tässä jokapäiväisessä touhussa olisi läheinen, kiinteä tunto Jumalaan vielä tärkeämpää.”

31.5.1947: ”Herra – olet siunannut lasten opintoja ja varjellut heidän sielunsa paljolta maailmassa – siunaa ja varjele heitä edelleenkin! Tietysti toiveet ovat toiveita – mutta suurta olisi nähdä edes toinen tytöistä teologina. Pääasia on, että Herra ottaa heidän sydämensä ja antaa heidän elävästi herätä Kristuksen ristin tuntemiseen --”

Tarkasteltaessa tutkimusaineistoa kokonaisuutena havaittiin, että erityisen korostuneessa asemassa oli Jarl Jarkan kokema suhde Jumalaan. Jarl Jarkka yhdistää teksteissään Jumalan voimakkaasti kaikkiin muihin teemoihin. Yksi päiväkirjamerkintä selventää erityisesti hänen arvojaan. Siinä Jarkka pohtii mahdollista siirtymistään toimistoupseerin tehtävästä ilmatorjuntapatteriston komentajaksi:

25.2.1943: ”Siirto: ulkonaisesti kunniakkaampaa olla komentaja kuin tstoupeeri. Voi olla helpompaa välillä olla kentällä, vaikka teoreettista tutkimista onkin paljon. Voin myöhemmin päästä välillä rintamalle tai jopa Turkuunkin. saan käskynalaisia, joitten joukossa voin järjestää laajankin uskonnollisen työn. Ehkä pääsen ulkomaisille komennuksille. Jääminen: Saan useammin käydä Turussa. Saan kesällä siirtää rakkaat omani tänne. Joudun tekemään yksittäistä ”lähetystyötä”, jota hommaa toistaiseksi olen puuhannut varsin heikosti. Ehdin osallistua Ristin aseveljien puuhiin. Parhaassa tapauksessa voin ev. ltn. Ahlforssin jälkeen saada ev. ltn. vakanssin, jolloin olisi varikkojen henkinen huolto työmaana. -- Yksi ainoa tekijä voisi painaa vaa’an jäämisen puolesta: jos saan Afsin vakanssin. Pstossa toimii pastori, joten se ei jää Jumalan sanaa vaille vaikken minä olekaan siinä mukana. Mutta varikkojen sielunhoidosta ei kukaan välitä ellen minä tule I:n päälliköksi, luonnollisesti silloinkin sillä edellytyksellä, että Jumala auttaa. -- Jumalani, asetan asian Sinun eteesi. Sinä tiedät, mikä tulevaisuutta silmälläpitäen on parasta Ristin sanomalle, Suomelle, Pulilleni ja minulle. --”

Jarkalle korostuneesti arvokkaita asioita näyttivät siis olevan menestyminen sotilasvirassa, perhe ja hengellinen työ, koska ne olivat vaikuttamassa selvästi hänen valintoihinsa.

4.6 Jarl Jarkan kokemukset

Jarl Jarkan kokemukset ja kokemusmaailma hänen kristilliseen maailmankatsomukseensa liittyen tulivat selvästi esille tutkimusaineistossa. Hän selkeästi jäsentää subjektiivista maailmankuvaansa hengellisten kokemusten kautta. Varsinkin toisessa ja kolmannessa päiväkirjassa ilmenivät Jarkan syvällinen pohdinta elämään ja hänen kokemuksiinsa liittyen. Niissä kuvastuvat myös Jarkan kokema ”pienuus” Jumalan edessä. Kokemuksilla on selvästi ollut Jarkalle elämää ohjaavaa merkitystä. Voidaankin käyttää termiä ”merkityskokemus”. Merkityskokemusten nähdään rikastuttavan ja syventävän subjektiivista maailmankuvaa ja kartuttavan elämäntaitoa ja –hallintaa (Kangas 1999, 28 - 29).

15.3.1943: ”Monta ällistyttävää rukouksen kuulemista olen nähnyt. – ja silti ällistyn jälleen. Olin jo lopettanut tahtomiseni tässä asiassa, jätin vain kaikki huoletta Jumalan käsiin -- - ja silloin tuli yli vuoden jälkeen rukouksen kuuleminen! Jumalan aikataulu – se on hyvä – ja se

on paras. alan myös hieman aavistaa Jumalan tahtoa näinä aikoina. Ensin Hän -- opetti minua pysymään erossa viinasta, pani minut rauhassa lukemaan Raamattua ja rukoilemaan – ja opetti luottamaan kyvyttömän rukoukseen. Sitten tulin tänne Helsinkiin kuullakseni Jumalan sanaa parhaitten saarnaajiemme suusta, saadakseni yhteyttä uskon veljiin ja heidän keskusteluistaan vahvistusta, jatkaakseni yksinäisyydessä hartautta, rukoillakseni ja nöyrytäkseni Jumalan tahtoon. Nyt viimeisinä hetkinä Hän ohjaa minut työhön, Ristin aseveljien toimintaan! Ristin aseveljien työ ja uskonnon pohjalle rakentuvan sotilaspsykologian kehittäminen – siinä ovat tehtäväni, joihin Jumala on minua valmistanut vuosikausia. Ratkaisevimpia aikoja ovat olleet: peruskylvä pyhäkoulussa ja NMKY:ssä 1920 – 1926, esirukoukset, kihloihin meno 1934, vihkiminen 1935 ja lapset 1936, talvisota sairastumiseni 1941 III AK 1941 – 42 Meriv. E ja Tväl. Os 1942 – 43. Eritoten loppukesästä 1941 on Jumala voimakkaasti ja monin keinoin kutsunut minua, valmistanut ja opettanut! Olen saanut teoreettista pohjaa voidakseni selvästi esitellä asiat, olen Vapulle kirjeitä kirjoittamalla harjaantunut käyttämään kynää ja olen rukouksenkuulemisella oppinut luottamaan Jumalan erehtymättömään viisauteen ja rakkauteen. Ja olen myös saanut oppia, että omin voimineni olen täysin kyvytön, jopa rukoilemaan. Tahto minulla on Jeesukseen, mutta lihani rypee synnissä ja lain pykälissä. Ja kun joskun Jumala kauttani tekee jonkun hyvän työn, olen ylpeydestä pakahtua!”

8.7.1947: ”Mutta sainhan itsekin tuta Jumalan armon ennen synnin surua – olisinko niinä aikoina (1941 – 43) joutunut kuoltuani helvettiin? Ei, kyllä luulen, että armo olisi riittänyt minullekin silloinkin. Ja tarkkaan ottaen oli synnin surua, vaikka nimenomaisesti olikin kysymys pelosta tulla juopoksi. Jumala johdatti askeleet ja eristi houkutuksia tuovasta ympäristöstä -- Vaan jos todellinen, murtava synninsuru olisi ollut jo silloinkin olemassa, eiköhän anteek-siantamus henkilökohtaisena voimana olisi selvinnyt aikaisemmin kuin 1945, eiköhän moni hengellinen harha-askel (juhannus 1944, syksy 1945 j.n.e.) olisi jäänyt tekemättä tai tullut aikaisemmin, eiköhän Jumalan voima olisi päässyt enemmän läpi tunkemaan kuin nyt jolloin ”kasvatuskristillisyyden” paksu panssari pitää edelleen kiinni monessa mielen synnissä? En tiedä – Herra sen tietää, onko minun tarvinnut saada nämä kokemukset muita varten vai onko vain oma syntisyyteni ollut Herraa estämässä. Vaara luisua takaisin maailmaan on kasvatuskristitylle, joka heikon synnintunnon kautta pääsee armoon, sittenkin suurempi kuin äkkiheränneelle, joka ensin kituu tappavassa mielenmurheessa ja vasta sitten saa nähdä Kristuksen ristin. Tätä asiaa sietää vastakin pohtia, sillä on merkitystä työtavalle Herran vainiolla.”

4.7 Jarl Jarkan maailmankuvan kokonaisuus

Kokonaisuutena Jarl Jarkan maailmankuva rakentuu hyvin voimakkaasti ikuisuusnäkökulman kautta. Jarl Jarkan maailmankuvassa Jumalalla on suuri merkitys. Jarl Jarkka kokee Jumalan läsnäolon elämässään erittäin tärkeäksi ja hän selkeästi jäsentää omaa maailmaansa kristillisen maailmankatsomuksen kautta. Jarkka näkee itsensä ja muut ihmiset syntisinä, mutta toisaalta Jumalan armon alaisina. Korostetusti näkyy hänen käsityksensä omasta vajavaisuudestaan Jumalan edessä. Armo tulee esille Jarl Jarkan kirjoituksissa mainintoina Kristuksen sovitus-työn merkityksestä. Jarkka selvästi uskoo armon tärkeyteen ja mahdollisuuteen myös muiden ihmisten kohdalla. Armon vastaanottaminen on kuitenkin Jarkalle valintakysymys: ihminen joko valitsee Jumalan tarjoaman armon tai kääntyy siitä pois.

Jarl Jarkan käsitys itsestä sisältää hänen ymmärryksensä vastuullisuudesta. Jarkan vastuullisuus ilmeni maallisenä ja iankaikkisuuteen viittaavana vastuullisuutena muista ihmisistä. Jarkka koki pystyvänsä vaikuttamaan ihmisten hyvinvointiin ja toisaalta hänellä oli tarve vaikuttaa myös ihmisten tietoisuuteen Jumalan olemassaolosta.

Jarl Jarkka ei suoranaisesti pohdi ihmisen arvoa tai tuo ilmi mielipidettään muiden ihmisten arvosta. Hän kuitenkin toteaa ihmisten olevan vastuussa toisistaan. Hänen ajatuksissaan ja toiminnassaan näkyy huolehtiminen perheestä ja työtovereista. Jarkka pohtii lähimmäistensä yksilöllistä tilannetta ja hyvinvointia. Näin ollen voidaan todeta, että hänen käsitykseensä ihmisyydestä kuuluu ihmisen yksilöllinen arvo. Jarl Jarkan ajatuksissa heijastuu ensisijaisesti suomalaisten hyvinvointi muiden kansojen joukossa ja sodan keskellä. Tämä sivuaa Jarl Jarkan maailmankuvan toiminnallista ulottuvuutta, elämäntutkimusta.

Jarl Jarkan maailmankuvan rakentajina kokemuksilla on suuri merkitys. Etenkin hengelliset kokemukset vaikuttavat hänen maailmankuvaansa. Jarl Jarkka kokee saavansa Jumalalta vastauksia rukouksiinsa. Tämä ilmentää Jarkan kokemaa yhteyttä Jumalan kanssa. Merkityskokemukset oman elämän pohdintaan liittyen olivat Jarkalle tärkeitä maailmankuvan rakentajia. Uskonnollisten kokemusten kautta Jarkka hahmotti omaa paikkaansa ja tehtävänsä maailmassa. Aikaperspektiivissä tarkasteltuna Jarkka sai varmuutta ja selkeyttä elämäänsä niiden merkittävien kokemusten kautta.

Jarl Jarkalle on muodostunut viholliskuva, joka oikeuttaa hänet taistelemaan vihollistaan vastaan. Jarkka ei näytä kokevan asiassa ristiriitaa kristillisen maailmankatsomuksensa kanssa.

Toisaalta Jarkan kirjoituksissa ilmenevä sääli vihollista kohtaan kertoo hänen ymmärryksensä vihollisen elämän arvosta.

Jarkan käsitys historiaa ohjaavista tekijöistä ilmenee myös hänen uskonsa kautta. Jarkka uskoo Jumalan vaikuttavan kansainvälisellä tasolla, valtiollisella tasolla, yhteisötasolla ja henkilökohtaisella tasolla. Näin ollen voidaan todeta edelleen, että Jarl Jarkan kokonaiskuva maailmasta on hyvin Jumala-keskeinen. Jumala on Jarl Jarkalle kokonaisvaltaisesti maailmaan vaikuttava voima.

Jarkan maailmankuvaa rakentavat arvot ilmenevät myös hengellisyyden kautta. Jarkalle korostuneesti arvokkaita asioita ovat usko Jumalaan ja Jumalan yhteydessä eläminen. Hänellä on tarve herättää ihmisten tietoisuus Jumalasta. Tämä tarve korostuu hänen elämänsä edetessä. Muita Jarkalle arvokkaita asioita olivat perhe ja menestyminen sotilasvirassa. Jarkan uskonnolliset arvot toimivat osana perhe- ja työarvoja ja niillä on selkeästi korostunut merkitys.

5 JARL JARKAN JOHTAMISKÄYTTÄYTYMISEN TARKASTELU

5.1 Jarl Jarkan johtamiskäyttäytyminen syväjohtamisen mallin kautta tarkasteltuna

5.1.1 Ensimmäinen päiväkirja, 14.7.1941 – 10.10.1941

Tutkimusaineiston ensimmäisen päiväkirjan kirjoittamisen aikaan Jarl Jarkka palveli ilmatorjuntapiiri 2:den päällikkönä. Kyseinen päiväkirja kuvaa selkeästi hänen johtamiskäyttäytymistään. Tältä aikajaksolta tutkimusaineistossa on useita merkintöjä hänen toiminnastaan esimiesasemassa.

Selkeimmin aineistossa ilmeni Jarl Jarkan aktiivisuus oman tehtävänsä hoitamisessa. Hän suoritti tarkastuksia johtamassaan joukossa useasti. Samalla korostui myös kontrolli ja virheiden etsintä. Virheiden korjaaminen tuli myös joissakin yhteyksissä esille. Tässä on kuitenkin huomioitava myös turvallisuusnäkökulma. Jarkka johti sotilasjoukkoa sodan ajan tilanteessa. Tällöin korostunut kontrolli voidaan nähdä perustellusti myös joukon turvallisuuden ylläpito- ja huolehtimisena alaisista. Lisäksi asiaan liittyy Jarkan yhteiskunnallinen vastuu ilmatorjunnasta. Jarkka ei vastannut vain omista sotilaistaan vaan myös siviilien ja yhteiskuntarakenteen ilmapuolustuksesta. Kuitenkin, korostunut kontrolli nähdään johtamisen negatiivisena puolena ja se ei ole vaikutuksiltaan yhtä tehokasta kuin syväjohtaminen.

29.7.1941: ”Kävin Hyvärisen kanssa motin liepeillä. Tammisaassa näin kapt. Arposen patterin ampuvan. Sen patterin toiminta on kertakaikkiaan rikos! Ei mitään alkeitakaan tunnettu, kaikki huonossa kunnossa, ruosteessa, pölyssä tai yhteydet poikki.”

13.8 – 14.8.1941: ”Luostarinen ajoi aseisiin Hirvensaloon. Ei saanut koko päivässä aikaan mitään, joten hutkaisin hieman kun kävin tarkastamassa. Aamulla kävimme Luostarista katsomassa. Hiljakseen näkyy muuttuvan.”

Syväjohtamisen kulmakivistä selkeimmin ilmeni yksilöllinen kohtaaminen. Jarkka tekee havaintoja ja kirjoittaa usein yksittäisistä henkilöistä ja heidän toiminnastaan. Alaisuudessaan oleviin joukkoihin Jarkka viittaa usein joukon johtajan nimellä. Joissakin merkinnöissä ilmenivät positiiviset havainnot yksilöiden toiminnasta.

25.6.1941: ”Hälytys klo 22-23. Patterini -- henkilökunta siirtyy tykkien ääreen nukkumaan. Ptrin nuor. upseerit: vänr. N. Wikeström, Åhlfärs ja Krook.”

31.7.1941: ”Jussi oli nurjalla tuulella. Jollain tavoin kadehtii Wikeströmiä.”

9.8.1941: ”Kers. Jantunen ja Silenius olivat hoitaneet lainattuja kk/09/32:aan mallikelpoisesti.”

Yhdessä merkinnässä ilmeni Jarkan luottamus yksittäiseen alaiseen ja siitä seurannut toiminta. 23.7.1941: ”Porissa tarkastin PTK3:n, Ivak 105:n ja 34 Rask. it. ptrin. Ei erikoista huomautettavaa. -- Wikeström E hoiti hyvin ja rauhallisesti tehtävät minun ollessani poissa.”

Älyllinen stimulointi ei tullut esille tutkimusaineistossa. Joissain päiväkirjamerkinnöissä Jarl Jarkan toiminta tuli esille negatiivisesti tähän kulmakiveen nähden. Jarkka ei sallinut esimerkiksi alaistensa olevan kanssaan eri mieltä. Tämä on rinnastettavissa negatiiviseen älylliseen stimulointiin.

1.8.1941: ”Tänään lupasin neljälle Pensariin lähtevälle lotalle Opelin. Laine selkäni takan kielsi ja käski pakettiauton tilalle. Suutuin. Opel lähti ja karjaisin Laineelle: Minä täällä käsen eikä muut”. On siinä jästipää!”

Inspiroiva tapa motivoida ei myöskään ilmennyt tutkimusaineistossa suoranaisesti. Päiväkirjamerkinnät kuitenkin kuvaavat Jarkan aktiivisuutta tehtävänsä hoitamisessa. Tämä kertoo Jarkan innostuksesta ja halusta suorittaa tehtävänsä. Jarl Jarkan aktiivinen joukon kanssa toimiminen ja alaisten tapaaminen on varmastikin lisännyt hänen alaistensa inspiraatiota toimia.

Kun tarkasteltiin Jarl Jarkan kristilliseen elämänkatsomukseen perustuvaa maailmankuvaa hänen käyttäytymisensä taustalla, ilmeni joitakin suoranaisia yhteyksiä näiden kokonaisuuksien välillä. Kristillinen maailmankatsomus ilmeni Jarl Jarkan käyttäytymisessä joissakin tapauksissa. Näin selkeitä merkintöjä varsinaisesta johtamiskäyttäytymisestä oli kuitenkin vain muutamia.

10.9.1941: "Vilkkujärvi on kaatunut. Kirjoitin Helville osaanottokirjeen, mutta vaikeata on kirjoittaa. Viittasin Jumalan tiehen, joka ei ole meidän laskujemme mukaan. Niin, anna Jumala tämän olla siunaukseksi!"

12.9.1941: "Tänään oli valanvannonta Mikkolanmäessä. -- Vannoja oli 10+3+30, siis aika joukko. Virsiä laulettiin, kenttähartauskirjasta N:o 35 ja 32. Minäkin esittelin mielipiteitä hyvästä työstä, liiasta ylpeydestä ja Jumalan siunauksesta! -- Siunaa, Jumala, nämäkin valat!"

Yksi erityinen tapaus nousi aineistossa esille Jarl Jarkan johtamiskäyttäytymisen selkeänä kuvaajana:

7.8.1941: "Yksi lähettipojista yritti eilen kenttäpostissa näpistää karamellipussin. Puhuin ¼ t. hyvin vakavasti. Oli ressulla silmät märkinä. Ajoin pois hommista ja käskin pitää mielessä vastaisen varalle minkälaista elämä on. Kädestä sanoin hyvästi ja poika ressu pehmeni kokonaan, kääntyi oversa ympäri ja kiitti. Hyvä Jumala, ohjaa sinä hänet oikealle tielle, ota haltuusi tuo nuori mies, sillä hänessä on hyvää ainesta."

Kyseinen päiväkirjamerkintä kuvaa Jarkan toimintaa hyvin selkeästi ja siinä yhdistyy Jarl Jarkan johtamiskäyttäytymisen eri ilmentymät myös muihin merkintöihin liittyen: Jarl Jarkka puuttui havaitsemiinsa ongelmiin tehokkaasti. Toisaalta hän havaitsi useimmiten vain virheitä ja puuttui juuri niihin. Jarl Jarkan havainnot alaistensa hyvistä suorituksista tulivat huomattavasti harvemmin esille tutkimusaineistossa kuin huonot suoritukset ja niiden korjaamiset. Tämän perusteella voidaan todeta, että hänen toimintansa on ollut korostuneesti kontrolloivaa.

Jarkan johtamiskäyttäytymisessä on havaittavissa toinenkin puoli. Jarkka kiinnittää huomionsa yksilöihin ja heidän toimiinsa. Hän on selvästi kiinnostunut alaisistaan ja muista ihmisistä yksilöinä. Tältä osin voidaan todeta Jarkan johtamiskäyttäytymisen olleen yksilölähtöistä ja yksilöä kohtaavaa. Oma esimerkki ja aktiivinen toiminta joukon kanssa ilmeni myös hänen käyttäytymisessään. Tältä osin Jarkan käyttäytyminen on sisältänyt inspiroivan motivoinnin piirteitä. Älyllinen stimulointi ei ilmennyt aineistossa erityisesti. Älyllisen stimuloinnin kul-

makivi tuli esille joissakin yhteyksissä negatiivisesti. Passiivisuutta ilmentäviä merkintöjä ei aineistossa ollut.

5.1.2 Toinen päiväkirja, 17.10.1942 – 15.3.1943

Kaksi jälkimmäistä päiväkirjaa eivät ilmentäneet Jarl Jarkan johtamiskäyttäytymistä yhtä selvästi kuin ensimmäinen, mutta useita merkintöjä aineistosta kuitenkin löytyi. Toisen päiväkirjan kirjoittamisen aikaan Jarl Jarkka palveli toimistoupseerina, eikä näin ollen toiminut suoraanaisesti johtajana missään joukossa. Hänen toimintaansa tuossa vaiheessa voitiin kuitenkin tarkastella syväjohtamisen mallia hyödyntäen.

Jarkan johtamiskäyttäytymistä tarkastellessa selkeimmin esille tuleva syväjohtamisen ulottuvuus oli yksilöllinen kohtaaminen. Jarkka on kiinnostunut ihmisistä yksilöinä ja se näkyy hänen toiminnassaan. Jarkan kristillinen maailmankatsomus ilmeni hänen merkinnöissään tapuksiin liittyen.

4.11.1942: ”Väinö Hyvösen veli on sairastanut 3kk. vatsahaavaa. Sain hänelle vakanssin Stal:E:n esik. patl:sta, jossa joutuu ’roistojen’ kanssa tekemisiin. Ehkä Jumala siunaa työn ja antaa aiheen jonkun miehen pelastumiseen.”

7.12.1942: ” -- tullessani asuntooni soitin Attelle ja kuulin hänen taas olevan raivotuulella. Pitkän vastustuksen jälkeen läksin klo 23.25 –junalla Kauniaisiiin –Jumalalle kiitos että menin, sillä Atte löi Margitia ja olisi voinut käydä kurkkuunkin. Jouduin vielä 4.12 olemaan -- heillä, joten kovasti Jumala johti. -- se oli kuin Jumalan sormenosoitus: Olenko minä veljeni vartija!”

Jarkan johtamiskäyttäytyminen ilmentää myös hyvin erikoisia piirteitä. Hänen maailmankatsomuksensa tuonpuoleisuuteen viittaava näkökulma tuli erikoisella tavalla ilmi joissakin hänen teoissaan. Seuraavan merkinnän perusteella Jarkka näyttää ensisijaisesti olleen kiinnostunut läheistensä omastatunnosta ja niin sanotusta ”sielun tilasta”:

4.11.1942: ”Nygrenin kaatuma-tauti kohtaukset ovat tihentyneet, ollut jopa parikin kertaa viikossa! Tänään lupasi Atte 10000:- hänen lääkärihoitoonsa. Sanoin, ettei omaatuntoa osteta vähittäiskaupalla eikä aneilla vapaaksi. Halusi silti antaa. Auta Sinä, Jeesus häntä publikaanin katumukseen Sinun ristisi juurelle!”

Jarkan johtamiskäyttäytyminen ilmentää selkeästi tarvetta tuoda esille hänen vakaumustaan. Jarkka pyrkii selvästi herättämään mielenkiinnon aiheeseen myös muissa ihmisissä:

12.11.1942: ”Rukoilin, että Jumala auttaisi jotenkin ”Krist. ups. yhd.” –asiaa eteenpäin. Ja tänään kertoinkin Böckerman --, että vastapäätä minua istuva vänr. Lounavaara on hiljaisuudessa kiinnostunut uskonnosta ja herkkä vaikutteille, joskin arka. Onnistikin niin hyvin, että olin eilen työntänyt hänelle ”Koti- ja Kasarmin” –lokakuun numeron lainkaan tietämättä, että asia häntä mitenkään voisi kiinnostaa. –Jumalan johdatukset ovat ihmeelliset!”

5.1.3 Kolmas päiväkirja, 16.10.1946 - 10.11.1947

Kolmannessa päiväkirjassa ilmenivät edelleen Jarkan havainnot yksittäisistä ihmisistä ja yksilöllinen kohtaaminen.

22.6.1947: ”Herätys 6.30. Auto 8.40. Mukana tkm. Seppänen Mietoisista, koti paloi eilen illalla! Lohduta perhettä, Herra! Samoin tkm. Harjunpäättä, isä kuoli viikko sitten, täti hukutautui pari päivää sitten. Herra, anna heidän löytää Sinut!”

20.1.1947: ”Alik Laaksonen hyväksytty vak palvelukseen. Kunpa osaisin häntäkin kasvattaa!”

Aineistossa ilmeni myös havaintoja Jarkan negatiivisesta johtamiskäyttäytymisestä ja hänen oma suhtautumisensa näihin negatiivisiin piirteisiin.

30.5.1947: ”Suunnittelimme kummiseurakunta – järjestelyä Turussa -- itse neuvottelu teki murheellisen vaikutuksen. Ei rukoiltu, vasta lopussa – pyynnöstäni -- Ja aina juttu välillä lipsahti virkaveljien nälvimiseen. Hilke ihmetteli perästäpäin, että jaksoin vaieta. Niin, Herra, anna seuraavalla kerralla rakkautta ja nöyryyttä avata suuni ja sanoa julki Sinun tahtosi rukouksen tarpeesta ja veljesrakkaudesta!”

31.10.1946: ”Lapinleimulla 19 – 23; ei puhuttu Kristusta, päinvastoin puhuin ihmisistä parhaasta!”

Toisaalta Jarkan havainnot omasta käyttäytymisestä ilmensivät joissakin merkinnöissä kasvuhakuisuutta ja mahdollisuutta kehittyä.

11.-15.8.1947: ”kenttäharjoitus -- Oli hyvin raskasta toimia rask. it. pston komentajana. Ei ollut viestihenkilöstöä, liian vähän oli autoja, itse olin ilman autoa ja tst. lähettiä. Torjuntahenkilöstö oli kouluttamatonta näihin tehtäviin. Olin todella hermokokeessa ja lopuksi Lotta-pirtin luona räsähdin – syystä kyllä - Jumala varjeli kiroilemasta. Olin niin väsynyt, että rukouskin jäi huokaukseksi -- Jos Herra suo olisi ensi talvena otettava talteen nämä kokemukset ja laadittava joku muistio vastaisen varalle sekä itselleni että muille siunaukseksi.”

Jarl Jarkka pohtii myös esimerkin vaikutusta johtajan toiminnassa, joka liittyy olennaisesti syväjohtamisen sisältöön. Jarkka kyseenalaistaa esimerkin merkityksen pelkästään palvelukseen liittyvänä asiana. Hän näkee asian laajemmin:

20.2.1947: ”Varusk. esitelmä ’Suomalainen mies sotilaana’ -- alustaja ego -- Lagus puhui asiaa – mutta myös vierestä; m.m. esimiehen esimerkki oppitunnilla – harjoituksissa – mutta entä palv. ulkopuolella?” (Jarkka viittaa sanalla ”ego” itseensä.)

Tarkasteltaessa Jarkan ensimmäistä päiväkirjaa syväjohtamisen mallin avulla, havaittiin selkeästi kontrolloivan johtamistavan korostuminen hänen toiminnassaan. Syväjohtamisen kannalta olennainen havainto ilmenee Jarkan teksteissä joitakin vuosia myöhemmin. Merkintä ilmentää Jarkan ymmärtämystä siitä, että alaisiin ja vertaisiin voi luottaa ja että muutkin ihmiset osaavat järjestää asioita. Tässä on havaittavissa turhan kontrollin väheneminen:

11.11.1946: ”Herra, kun seuraavan kerran kokoonnumme anna minun muistaa, että on tarpeeksi monta ajatus ja järjestelykykyistä miestä mukana ettei minun tarvitse - enkä saakaan - syventyä niihin ilman Sinun erikoista käskyäsi, vaan anna minun valmistautua rukouksessa, vain rukoilemalla --”

Jarl Jarkan johtamistoiminnan todettiin sisältävän myös arkipalvelukseen liittyvien asioiden hoitamista, joissa ei ole havaittavissa erityisiä johtamiskäyttäytymisen piirteitä.

19.9.1947: ”Oli pakko rangaista tammikuun miehiä, neljä myöhästyi lauantaina iltalomalta.”

Kolmannessa päiväkirjassa tuli selkeästi esille Jarkan tarve korostaa puheissaan ja esiintymisissään omaa kristillisyyttään. Näyttäisi siltä, että Jarl Jarkalle kehittyi ajan kuluessa varmuus tuoda omia arvojaan julki enemmän kuin aikaisemmin.

28.7.1947: ”Pston mestaruuskilpailut. Alkoi puheellani (paras yrittäjä on paras – terve sielu terveessä ruumiissa on hyvä, terve sielu sairaassa ruumiissa on onnellinen sekin, sairas sielu terveessä ruumiissa on kauhistus – vain yhteydessä Jumalaan on sielu täysin terve)--”

5.1.4 Jarl Jarkan johtamiskäyttäytymisen kokonaisuus

Tarkasteltaessa Jarkan johtamiskäyttäytymistä sotakokemusten perusteella tehokkaaksi havaittujen johtamisen ulottuvuuksien kautta, huomattiin tiettyjä yhtäläisyyksiä. Selkeimmin esille tulivat tavallisen sotilaan kunnioittaminen ihmisenä ja Jarkan oma sitoutuminen saatuihin tehtäviin. Huolenpito ja alaisista välittäminen ilmenivät myös selvästi joissakin merkinnöissä. Innostavasta ja aktivoivasta otteesta ei ollut selviä havaintoja.

Taistelunjohtajan avainkäyttäytyminen ilmeni yksilön kunnioittamisena ja esimerkkinä toimimisena. Joissakin merkinnöissä ilmenneet Jarkan johtamiskäyttäytymisen negatiiviset piirteet toisaalta vaikuttivat hänen esimerkkinä toimimiseensa negatiivisesti. Tällä on todennäköisesti ollut vaikutusta ihmisten suhtautumiseen Jarkkaa kohtaan. Kyseessä näyttäisivät kuitenkin olevan yksittäistapaukset. Pääsääntöisesti Jarkan toiminta oli aktiivista ja näin ollen esimerkillä kannustavaa. Ennakointi johtamisessa ei tullut tutkimusaineistossa esille taistelunjohtamiseen liittyen. Alaisen ammattitaidon hyödyntämisestä oli näyttöä aineistossa muutamissa merkinnöissä. Jarkka antoi taistelunjohtajana alaisille vastuuta ja mahdollisuuden hyödyntää sitä kautta ammattitaitoaan.

Syväjohtamisen perustassa esitetty kasvuhakuisuutta korostava ihmiskuva ilmenee Jarkan johtamiskäyttäytymisessä osittain. Jarkalle näyttäisi kehittyvän ymmärrys muidenkin ihmisten kyvystä järjestää asioita hyvin ja vastuullisesti. Lisäksi Jarkka näkee ihmisissä kehittymismahdollisuuksia ja resursseja. Tätä voidaan pitää kasvuhakuisuuden ymmärtämisen merkinä. Pääsääntöisesti Jarkan toiminnassa korostuu kuitenkin aktiivinen asioiden hoito ja oma asioihin vaikuttaminen. Tämä toimintatapa kuvastaa enemmän kontrollia korostavaa ihmiskuvaa, jossa esimiehen päätehtävänä on valvoa alaisiaan kiinteästi (Puolustusvoimien koulutuksen kehittämiskeskus 2000, 1.4.3). Jarkan johtamisen ihmiskuva näyttäisi sisältävän siis molempien edellä mainittujen ihmiskuvien piirteitä.

Kokonaisuutena Jarl Jarkan johtamiskäyttäytyminen rakentuu aktiivisuuden, alaisista huolehtimisen ja osittaisen kontrollin ympärille. Aktiivisuus ja oma esimerkki sijoittuvat syväjohtamisen kulmakivissä inspiroivan motivoinnin alueelle ja ne liittyvät myös luottamuksen rakentamiseen. Alaisista huolehtiminen on sijoitettavissa selkeästi yksilöllisen kohtaamisen ulottuvuuden alle ja toisaalta sillä on ollut luottamusta rakentavaa merkitystä. Kontrollioiva johtamistapa on oma ulottuvuutensa, joka ilmeni etenkin tutkimusaineiston ensimmäisessä päiväkirjassa. Kontrolli ei ollut kuitenkaan voimakkaasti negatiivista, eikä siinä ilmennyt oman edun tavoittelua tai vallan väärinkäyttöä. Älyllinen stimulointi ei ilmennyt aineiston perusteella Jarkan johtamiskäyttäytymisessä. Kokonaisuutena voidaan todeta, että Jarl Jarkan johtamiskäyttäytyminen ilmensi syväjohtamisen kulmakiviä ja kontrolloivan johtamisen piirteitä.

5.2 Arvoista tekoihin

Jarl Jarkan kristillinen maailmankatsomus sisältää arvolatauksen: ihminen on itsessään arvokas, mutta tarvitsee pelastuakseen Jumalan armon, joka ilmenee uskona Kristuksen sovitus-

työhön. Tämä ilmenee selvästi Jarl Jarkan päiväkirjoissa. Syväjohtamisen teorian mukaan arvot ohjaavat johtajan toimintaa voimakkaasti (Nissinen 1997, 26). Joissain Jarkan tekemisissä hänen arvomaailmansa ilmenee hyvinkin käytännön läheisesti:

16.10.1941: ”Sos. dem:ssa oli pakina, jossa m.m. sanottiin, etteivät uskonto ja järki sovi yhteen ja että kärsimys ei sovi rakastavan Jumalan kuvaan. Kirjoitin pitkän vastineen. Anna sillekin siunauksesi, Jumalani!”

21.10.1941: ”Lähetin kirj. ’Koti ja Kasarmille’, otsikko ’Mitä Raamattu on merkinnyt minulle rintamalla’. Laadin toisenkin: ’Mietteitä sotilaspapiston tehtävistä joukko-osastoissa rauhan aikana’. En vielä tiedä, minne lähetän sen.”

3.11.1941: ”Aloitin 1.11 säännöllisen raamatun luvun, joka päivä ’Tunnussanan’ lisäksi vähintään luku. Aloitin Joh. evankeliumista. Jumala, siunaa Sinä meitä! Sairaalan yksinäisyydessä oli paljon helpompi ajatella Sinua ja rukoilla siunausta kuin täällä melskeessä. Ja kuitenkin tässä jokapäiväisessä touhussa olisi läheinen, kiinteä tunto Jumalaan vielä tärkeämpää.”

23.-24.11.1946: ”Junassa oli kirjailija Jarl Eklund; keskustelimme, on teosofi! Olin puoliksi häviön puolella niin kauan kuin juttelimme periaatteita. Mutta kun tunnustin selvästi Kristuksen pääsin tasalle. Mahtoiko hänelle jäädä joku ajatus mieleen? Herra, minusta tuntuu toivotomalta ja hukkaanheitetyltä ajalta, mutta Sinä voit siunata sanasi silti.”

Jarl Jarkan maanpuolustukselliset ja kristilliset arvot ilmenivät joissain yhteyksissä toisiinsa liittyen. Jarkalla näytti olevan tarve korostaa kristillisiä arvoja maanpuolustuksellisten arvojen ohessa.

26.7.1947: ”Ev. Heikki Nurmion hautajaiset Raision kirkossa 16 – 18. -- Puheeni: Constantem decorat honor – kunnia kestävän palkinto. Tunnuslauseensa sanoilla pyytää Kadettikunta saada kunnioittaa kunniajäsentänsä. Toimiessaan 20v. sitten Kadettikoulun johtajana eversti Nurmio joutui ratkaisevasti vaikuttamaan niihin kansallisiin perinteisiin, joihin suomalainen kadettikasvatus perustuu. Samoihin aikoihin laadittiin myös kadettilupaus, joka nykyään loppuu sanoihin: Jumala auttakoon minua pysymään kestävänä kunnian tiellä. -- Jumala auttakoon meitä jälkeenjääneitä pysymään kestävänä kunnian tiellä, joka toivon mukaan vainajan kohdalla on päättynyt elävään iankaikkisuuteen sillä perustuksella, jonka tunnuksena on Kristuksen sovitus. – Kun läsnä oli 3 kenr. ja useita muita esimiehiä pyrki kiusaaja estämään, värisytti oikeaa polvea, mutta ääni ei värähtänyt.”

Jarl Jarkan arvojen toiminnallista puolta tarkasteltiin toisessa luvussa esitetyn arvomallin kautta. Näiden kuuden kohdan kautta tarkasteltuna Jarkan toiminnassa havaittiin selkeitä arvojen vaikutuksia.

Jarl Jarkan tapa havaita tilanteita ja ongelmia rakentuu selvästi yksilöllisyyden ymmärryksestä. Jarkan ymmärrys yksilön merkityksestä ja arvosta saa hänet myös tiedostamaan yksilöllisiä ongelmia. Aineistossa ilmeni useita merkintöjä yksittäisiin ihmisiin liittyen. Huomattavan usein nousivat esille Jarkan havainnot juopuneista kanssaihmisistä ja alkoholin käyttöön liittyvistä ongelmista. Toisaalta huomion kohteina olivat muutkin yksilöä kohtaavat ongelmat ja välillä hyvin raskaatkin elämäntilanteet.

25.1.1947: ”Jahnukainen 13.30 – 15.30! Oli reilu avioerojutussa, Jumala on auttanut taistelussa alkoholia vastaan. -- Auta vielä täyteen pidättyväisyyteen ja auta häntä, kun kiusaaja tuo kohta esille uudet kiusaukset

16.3.1947: ”Saara ollut taa retkellä! Kovasti häntä tuomitaan. Mutta kuka opettaa hänelle huomaaman synnin – ei murise yksityisistä synneistä, vaan todella penkoo esille perisyntin, tuomion, pelastuksen tarpeen?”

Jarkan ongelmaratkaisussa ja päätöksenteossa ilmeni toiminnallisena ulottuvuutena rukous. Tärkeissä päätöksissä hän kysyy Jumalalta apua ja toisaalta myös kokee Jumalan vastaavan. Nopeissa käytännön johtamistilanteissa rukousta ei ilmennyt. Rukous liittyi päätöksiin, joihin liittyen Jarkalla oli aikaa pohtia ratkaisumahdollisuuksia.

Jarkan rukous 3.8.1941:

”-- Sakko – Laine, Wiklund – Laine, Hyvärinen – Wikeström, kaikki – Laine - - oli kaikkien sota kaikkia vastaan. Hyvä Jumala anna voimia ja uskoa että osaan oikein johtaa näitä ihmisiä, joitten mielipiteisiin minulla nyt on mahdollisuus vaikuttaa! Kiitos avustasi Hyvärisen – Salon tapauksessa! Auta että osaan selvittää Laineen jutun, se on vaikea ja raskas. Anna sanat suuhun. Sinä olet luvannut auttaa Jeesuksen nimessä!”

Jarkan kokema vastaus 4.8.1941:

”Jumala auttoi. Laineen juttu selkisi puhumatta, hän aloitti kovin ystävällisesti, joten minun ei tarvinnut puuttua juttuun. Ei tarvittu sanoja lainkaan! ”Minä opetan Sinua ja näytän sinulle tien, jota sinun tulee vaelttaa, minä neuvon sinua –”, luin aamulla. Kiitos!”

Jarkan rukous 25.2.1943:

”Kuulin tänään, että Ilmav. vaativat minua takaisin it. pston komentajaksi Helsinkiin. – ’Molempi parempi’ näin hetkellisesti katsoen, mutta ottakoon Jumala ratkaisun. -- Sanoinkin päivällä Raatikaiselle, että molemmissa mahdollisuuksissa on etuja -- Jumalani, asetan asiani sinun eteesi. Sinä tiedät, mikä tulevaisuutta silmällä pitäen on parasta Ristin sanomalle, Suomelle, Pulilleni ja minulle.”

Jarkan kokema vastaus 15.3.1943:

”Ev. Raatikainen sanoi minulle vuoden vaihteessa, etten missään tapauksessa pääse täältä 3-4 vuoteen. -- ja nyt tiedän, että 1) siirryn Tväl-Os-sta 2) siirryn Turkuun!! Jumala säättää kun ihmiset eivät enää näe mitään mahdollisuuksia. Monta ällistytävää rukouksen kuulemista olen nähnyt. – ja silti ällistyn jälleen. --”

Toinen toiminnallinen ulottuvuus Jarkan ongelmaratkaisussa on kristillisyyden sielunhoidollisen merkityksen ymmärtäminen ja hyödyntäminen. Jarl Jarkka lohduttaa kanssaihmissiään tuonpuoleisuuteen viittaamalla ja antamalla ymmärtää, että tässä elämän ajassa ei olekaan kaikki. Tällä on myös selvästi merkitystä hänen henkilökohtaisessa kuoleman kohtaamisen käsittelyssä.

28.7.1941: ”Bengtskärissä on tapeltu muutama päivä. Rt. menetti 17 kaatunutta ja 30 haavoittunutta, Ilmarinen 3 kaat. ja yli 15 haav. Maksoi sekin, mutta sota ei mene ilman uhreja! Siunaa Jumala sielut!”

2.9.1941:”Larko kaatui 29.8.41. Ikävä rehtiä ja hyvää upseerikaveria. Tutkimattomat ovat Jumalan tiet.”

10.9.1941:”Vilkkujärvi on kaatunut. Kirjoitin Helville osanottokirjeen, mutta vaikeata on kirjoittaa. Viittasi Jumalan tiehen joka ei ole laskujemme mukaan. Anna Jumala tämän olla siunaukseksi.

26.7.1947:” -- Ev. Heikki Nurmion hautajaiset Raision kirkossa 16 – 18. – ’Pappa’ puhui hyvin yli 40v. kestäneestä ystävyystään. Mutta loppuun tuli ’hyvästi’ – ja teki mieli kysyä, eikö ole lohdutonta ajatella, että tuohon kuoppaan ihmisen oleminen päättyy. Ja mitä sisältöä on hautauksella jos ei elämä jatku ruumiillisen kuoleman jälkeen? Eikö koko toimitus ole silloin vain maagillista taikuroimista? Herra, kirkasta Sinä itsesi Papallekin!”

Jarkan ihmiskäsitys on myös hänen kristillisen maailmankatsomuksensa muokkaama. Jarkka kokee uskon tärkeimmäksi asiaksi ihmisen elämän mielekkyyden kannalta. Tässä Jarkka viittaa lopulta ikuisuuteen.

20.2.1947: ”Merkitseen tähän vielä ajatuksiani -- SUL:n hengellisen toimikunnan hengellisistä ohjenuorasta. -- Kristus pelastuksen ainoana ja riittävänä perustana on se raja, jossa mukautuvaisuus loppuu. Muuten siirrytään ideologiaan ja se ei kestä. Olen itse elänyt ideologisen kauteni ja kansallisen herätyksen vuosia kestäneen kauden, joten tiedän kokemuksesta, ettei se ole kristillisyyttä. Me voimme suhtautua ystävällisesti näihinkin – meidän tuleekin, mutta me emme ole samaa joukkoa eikä ideologinen julistus saa meidän keskellämme korvata Kristusta. Muitten joukossa annamme ihanteellisuuudelle sille kuuluvan suuren arvon, se on kai ”tämän maailman ajan ihmisen” korkein ominaisuus. mutta tulkoon sielläkin esille, että se sittenkin on pienempi tekijä ja vähäarvoisempi kuin kristillisuus. Sanonta saattaa kuulostaa tuomitsemiselta. Sitä se ei ole. On kaunista ja usein hyödyllistäkin että ihminen on idealisti, järkevästi idealisti, mutta vain Kristus riittää kuolemassa – ja elämässä!”

Jarkan mielestä ihmisen tehtävä ei ole kuitenkaan vain elää ilman ponnisteluja niin sanotusti armon alla. Hänen mielestään ihmisen elämä on myös kehittymistä, oman itsen ”vähenemistä” ja kamppailua syntiä vastaan.

8.7.1947: ”Pyhityksessä on tapahduttava kehitystä, joka on kahtalaista. Toisaalta karsiintuu syntejä pois, ainakin on taistelua niitä vastaan -- ja se on veristä, totista taistelua, jossa väliin voitetaan, väliin langetaan ja noustaan jälleen (armon perusteella) – toisaalta avautuu mieli näkemään uusia syntejä, t.s. uusia puutteita synniksi. Näinollen ei koskaan päästä tulokseen ... tässä elämässä, mutta eteenpäin kuljetaan kohti oman minän mitättömyyttä, Kristuksen rajattomuutta ja ihmisen pyhittymistä maailman silmissä. Samalla tulee ’sivutuotteena’ perusta ja pohja koko uskonelämän kasvamiselle: luottamus Jumalaan, mikä ensisijaisesti olkoon turvautumista Jumalan sanaan ja sen ohessa pitäytymistä Hänen armonsa välikappaleisiin, järjestyneeseen seurakuntaan ja sakramentteihin. Tietysti rukous tunkee läpi kaikessa. -- Niin tuota pyhitystaistelua käydään, muuten päädytään nisupullakristillisyyteen ja tuomitsevaisuuteen, jotka molemmat uhkaavat minua vakavasti. Työ on Herran. Ellei Hän anna Phenkeä siihen taisteluun ei siitä tule mitään – tuskimpa alkuakaan. Siis Kristuksen risti, ansioton sovitus, se pelastaa, se vie myös pyhitystaisteluun, mutta ihminen voi itse estää tuon pyhityksen. Mitä silloin? Joko mennään takaisin maailmaan (josta ei ehkä ole oltukaan pois!) tai langenneina käydään taas samaa tietä synninsurun kautta armoistuimen eteen – luottaen tai ainakin turvautuen Jumalan sanan lupauksiin. Tässä sielu oppii aina palaamaan alkulähteelle, joka on ristin voima – mutta hän voi myös turtua armoon, vetää armon synnin peitoksi. Tästä Jumalan Henki heti huomauttaa, mutta onpa pidettävä mieli vireänä että huo-

maa – siis taistelua on käytävä. Osin voidaan väittää, että tästä tulee ympyrämääritelmä. Tavallaan niin onkin, joskin vastaväite kumoutuu siihen, että vievä voima on Jumalan, joka ihmeellisen, meille salatun armojärjestyksensä mukaan on jättänyt ihmiselle vapaan vallan valita, saako tuo voima vaikuttaa vai ei.”

Jarkan ymmärrys menestyksestä ja sen saavuttamisesta yhdistyy myös kristilliseen maailmankatsomukseen. Jarkalle menestys näyttäisi ennen kaikkea olevan Jumalan tahdon täyttämiseen ja Kristuksen tuntemiseen liittyvä asia vaikka häntä puhuttelee muukin menestys, esimerkiksi työssä. Jarkka mainitsee usein myös Jumalan tahtoon alistumisen.

29.10.1941: ”Tiitolan Masasta tuli majuri, ensimmäinen meidän kurssiltamme. Kateus repii vanhassa Aatamissa. Epäkiitollinen aselaji nykyään tämä IT. Vaan ei auta. Jumala tietää, mitä tekee. Olenhan saanut tehdä täällä jotain hänen puolestaan, ehkä olisi siellä jäänyt tekemättä. ’Minun armossani on sinulle yllinkyllin’. Niin, enpä enempää kunniaa tarvitse, kuin hänen nimensä kunnian! Auta uskomaan Sinun hyvyiteesi ja rakkauteesi, Jeesukseen Kristukseen. Elämme ikuisuutta varten eikä nykyisyyttä!”

1.9.1941:”Eilen oli Viipurin valtausparaati. -- Olisipa saanut olla mukana. Vaikka hyvä näinkin, kun kerran Jumala on näin säätänyt. Auta sopeutumaan suunnitelmiisi, anna tahtoa siihen, mitä sinä tahdot!”

Jarkan sitoutuminen puolustusvoimien organisaation tavoitteisiin ja kulttuuriin ilmeni hänen kristilliseen maailmankatsomukseensa liittyen. Sitoutuminen maanpuolustukseen on Jarkalle tärkeää, mutta kuitenkin toissijaista kristillisen vakaumuksen rinnalla.

8.11.1947:”-- Jokipekka puhui reilusta isänmaallisesta esiintymisestä – koko Sali aplodeerasi. Oli loistava mielenosoitus kansallisen itsenäisyyden puolesta – ja vakuuttava todistus siitä, että isänmaallisuus uskon sivutuotteena on suurempaa kuin päätuotteena.”

15.2.1943:”Jumala – maan Herra ja Taivaan Herra – johdata meidät luoksesi! anna tulevan [presidentti] kauden muodostua meille pysyväksi onneksi. Suur Suomi on ihana päämäärä – mutta jos sen takia unohdamme Sinut, niin älä anna sitä meille. Sinun armosi on enemmän kuin Suur-Suomi!”

Jarl Jarkan sitoutuminen palvelustehtäviin, perhe-elämään ja erilaisiin vapaaehtoistehtäviin näyttäisi hyvin selvästi perustuvan hänen elämäänsä johdettavaan mietelausemaiseen toteutumukseen sodan ajalta. Lause on varmastikin tilannetta ja elämää yksinkertaistava eikä Jarl

Jarkan elämäkäytäntö varmastikaan ilmennyt aina juuri tällä tavalla. Elämää ohjaavana ajatuksena lausahdus tukee kuitenkin kuvaa Jarl Jarkan toiminnasta:

28.8.1941:” -- elämä ei ole kolkko velvollisuus vaan velvollisuuden täyttäminen muodostaa ihanan elämän, kunhan velvollisuudet ovat Jumalan määräämiä.”

5.3 Jarl Jarkan suhtautuminen alkoholiin

Yksi havainnollinen yksityiskohta Jarl Jarkan arvojen ja hänen käytännön toimintansa välillä oli suhtautuminen alkoholiin. Ensimmäiset merkinnät hänen alkoholien käyttöönsä liittyen kuvaavat hänen ristiriitaista suhdettaan asiaan. Hän toimii toisin kuin hänen omatuntonsa sallisi.

13.8.1941:”Menin tarkastuksen jälkeen Wikeströmin kanssa hänen huvilalleen. -- Eric narrasi muutaman snapsin ottoon ja heti meni pari whiskygrogia. Hyvä Jumala- enkö millään pääse irti tuosta tavasta! Auta - Sinun täytyy! En ota 'liikaa' – mutta vähänsäkin on jo liian 'paljon'.”

6.9.1941:”Klo 19.45. lähdin Wikeströmin kanssa Ruissaloon Kurre Wiklundin huvilalle. -- Juomat whiskygrogi, 4 – 5 snapsia, pullo olutta, 4 – 5 lasia punssia. -- Menin ulos saamaan raitista ilmaa, mutta olin sen verran tohmurassa etten pimeässä muistanut portaitten alkavan keskeltä vilpolaa. Tein komean syöksyn ja oikea sierain repesi. Sain muutamia kolhiutumia lisäksi. -- Jumalan kiitos että näin vähällä pääsin. en ollut avun arvoinen – syntinen juoppo! Hyvä Jumala, pidä minusta kiinni etten menehtyisi. Olen pelkuri sinun pyhässä asiassasi! -- Hyvä Jumala, pelasta heikko sieluni ja anna minulle voimaa!”

Jarl Jarkan toiminta kuitenkin muuttuu myöhemmin. Tutkimusaineistossa ei ilmennyt varsinaista kuvausta siitä hetkestä tai tilanteesta, jolloin Jarkka olisi asian päättänyt, mutta joissakin merkinnöissä ilmenee, että hän on lopettanut alkoholien käytön kokonaan.

15.3.1943:”Alan myös hieman aavistaa Jumalan johtoa näinä aikoina. Ensin Hän -- opetti pysymään erossa viinasta, pani minut rauhassa lukemaan Raamattua ja rukoilemaan – ja opetti luottamaan kyvyttömän rukoukseen. --”

Jarl Jarkan toiminnalle ilmeni syy tutkimusaineistoon sisältyvässä Kohtuuden ihanne – nimisessä vihkosessa. Siinä Jarkka korostaa alkoholien huonoja vaikutuksia ja kannustaa raittiuteen (Jarkka 1944). Jarkka perustelee vihkosessa raittiuden ihannettaan vastuullisuuden ja esimerkin merkityksen kautta. Kirjoitustyyli on provosoiva ja jopa syyllistävä.

” -- haluan selvittää kahta kysymystä, joita vuosien kuluessa kohtuuden miehenä sain ruveta ihmettelemään:

- *Miksi moni kohtuullisesti alkoholia nauttinut ja täysraitiskin toverini saattoi seurassani tulla juopoksi, vaikka minä itse pysyin kohtuudessa?*
- *Olenko minä sittenkin vastuussa toisista?”* (Jarkka 1944, 7)

”Kohtuuden mies, jos et itseäsi vahingoitakaan – mitä kokemuksesta epäilen – niin vahingoitat muita. Ajattelet, hoitakoon kukin itsensä. On helppoa sanoa niin, mutta se on todelliselle elämälle täysin vieras ajatus. ’Mitä isot edellä, sitä pienet perässä!’ Tämä on jokapäiväinen totuus, jota ei voi kumota viisasteluilla eikä ylimielisyydellä. ’Viettelysten täytyy tulla, mutta voi sitä ihmistä, jonka kautta viettelys tulee!’ Veljesi veri vaaditaan sinulta, joka itse vahingoittumattomana kuljet viettelyksien ohi, mutta saat veljesi lankeamaan, olkoonpa, että se tapahtuu tahtomattasikin! -- Paljon raskaampi on vastuu silloin, kun uhreja on monta ja paha työ on kiedottu kohtuuden suojaavaan vaippaan – mutta tuomitsijana on järkkymättömän ankara Jumala!” (Jarkka 1944, 8 – 9)

”Ehkä seurassasi on joku himoiaan vastaan taisteleva onneton, joka tarvitse vain yhden esimerkin pidättyväisyydestä voittaakseen kiusauksen. Mutta kun sinäkään et auta, hän lankeaa, ja se voi olla juopon tai irstailijan lankeemus. Sinä näet synnin rikkilyömän kurjan, mutta menet itsetietoisena ohi ehkäpä hieman potkaistenkin mennessäsi, ettei tuo siivoton tukkisi tietä!” (Jarkka 1944, 10)

Vihkonen itsessään on osoitus Jarl Jarkan arvojen vaikutuksesta hänen käytännön toimintaansa. Hän halusi tuoda esille arvostamaansa asiaa ja kannusti raittiiseen elämäntapaan. Selkeä osoitus Jarl Jarkan raittiuden ihanteen vaikutuksesta hänen käytännön toimintaansa ilmeni tutkimusaineistossa vielä myöhemminkin. Hänen arvovalinnoillaan ilmeni sosiaalinen merkitys ja sitä kautta myös johtamiskäyttäytymiseen liittyvä ulottuvuus.

10.4.1947:”Päivällinen kerholla 18 -- Herra – olinko Kristuksen asialla? En ottanut ryyppyä, Sjousi otti. Sihvo taisi kyllä nähdä. Maskula oli illemmalla kysynyt Lagukselta syytä ja oli L selittänyt hyvin myötämielisesi, molemmat tuntuivat olevan tyytyväisiä. – ’Olet kai vihainen tällaiselle ryyppymiehelle’, sanoo aina joku klo 23 jälkeen. Olen vastannut: ’Se on sinun syntisi, minulla on omani, joista ei liikene toista tuomita.’ -- ”

Jarl Jarkka osallistui myös raittiuden ihannetta edistäviin tapahtumiin. Lisäksi Jarkka teki paljon huomioita muiden ihmisten alkoholin käyttöön liittyen. Hän piti asiaa selvästi paheksuttavana.

5.11.1946:”Raittiusviikon suurjuhla Messuhallissa 19 – 21. Väinö Kivisalo, L. Heljas, Kirsti Aaltonen, -- ego, V. Aurola. Oli tuskainen valmistelu tuota 10 min. varten.” (Jarkka viittaa sanalla ”ego” itseensä.)

28.1.1947:”Upseerikerholla kaaderijuhla klo 20. -- Sajarit – voi raukkoja. 18-v. tytär mukana, isä tarjosi viinaa. Herra – anna armosi heille, avaa silmät.”

9.8.1947:”Sveits. ev. luutn. + prof. y.m. seuraamassa ammuntaa, sitten söivät 12 – 18. Herra – ole heille armollinen, kirkasta heille Sinun ilosi, josta ei tule vatsa kipeäksi eikä krapulaa!”

5.4 Jarl Jarkan maailmankuvan muu toiminnallinen ilmeneminen

Jarl Jarkan maailmankuva ilmeni hänen toiminnassaan monin tavoin. Jarl Jarkka mm. kirjoitti lehtiin kannanottoja.

16.10.1941:”Sos. dem:ssa oli pakina, jossa m.m. sanottiin, etteivät uskonto ja järki sovi yhteen ja että kärsimys ei sovi rakastavan Jumalan kuvaan. Kirjoitin pitkän vastineen. Anna sillekkin siunauksesi, Jumalani!”

21.10:”Lähetin kirj. ”Koti ja Kasarmille”, otsikko ’Mitä Raamattu on merkinnyt minulle rintamalla’. Laadin toisenkin: ’Mietteitä sotilaspapiston tehtävistä joukko-osastoissa rauhan aikana’. En vielä tiedä, minne lähetän sen.”

12.1.1943:”Päivällä jouduin Koti ja Kasarmi-lehden kanssa tekemisiin, pyysivät raittiuskirjoitusta helmik. numeroon, pitää olla valmis 20.1. Muutenkin olivat kiinnostuneita.”

Toisessa päiväkirjassa ilmeni useita mainintoja Jarl Jarkan osallistumisesta kristillisen yhteisön toimintaan. Samassa yhteydessä Jarl Jarkka selvittää seikkaperäisesti mitä aiheita tilaisuuksissa käsiteltiin. Tilaisuuksien sisältö näyttäisi olevan Jarkalle hyvin tärkeää. Vastaavia merkintöjä aineistosta löytyi useita.

27.10.1942:”Oli klo 19.30 – 20.45 Vanhassa Kirkossa, -- Ulkonaisesti mielenkiintoisin tapaus oli toimittaja Kalle Hautamäki, ent. juoppo -- vankilassa istunut kommunisti, nyt työtön. Rakentavaa oli kuulla erään konekirjoittajattaren todistusta -- Minulle henkilökohtaisesti vaikuttavin oli vahtimestarin kertomus omasta ontumisestaan. Hän kulki kirkossa, tahtoi päästä synnistään – mutta vaelsi silti vuoroon synnin teitä, vuoroon katumuksessa. --”

16.11.1942: ”Tänään oli Vanhassa Kirkossa klo 19.30 – 21.00 tilaisuus, jossa seurakuntalaiset kertovat kokemuksiaan. -- Oli opettavaista kuulla todistuksia omasta mitättömyydestä, kykenemättömyydestä – ja ylpeydestä! --”

29.11.1942: ”Tänään oli ”Helsinki Kristukselle” – viikon alkajaisjuhla, adventtijuuhla, Messuhallissa klo 18. -- Virkkunen oli tapansa mukaan kovin virallinen ja kaunopuheinen. --”

Jarkka osallistui myös aktiivisesti upseerien hengelliseen toimintaan. Aineistossa tulivat ilmi hengelliset upseeripiirit, Ristin aseveljet ja upseerien hengelliset päivät. Lisäksi aineistossa oli merkintöjä Jarkan osallistumisesta hengelliseen työhön, joka ei liittynyt puolustusvoimiin.

29.11.1942: ”Viime Koti – ja Kasarmissa ehdottaa kers. Kapo perustettavaksi ’Ristin aseveljet’ sodan jälkeen. Lähetin tänään oman vastaukseni, puollan aloitetta, mutta perustaminen olisi tehtävä heti.”

15.3.1943: ”Tänään oli Ristin aseveljien ensimmäinen yleisökokous NMKY:n juhlasalissa klo 19. -- Eipä ollut lohduttava alku. Jouduin puhumaan – ja noin pienelle joukolle puhuessa tahdotto väkisinkin sanat unohtua. Meitä kokoontui sitten 11 keskustelemaan Ristin Aseveljistä. Seuraavaa päätettiin -- : pidetään uusi, paremmin mainostettu juhla, -- perustetaan toimikunta ’kalastustyötä’ varten. Ristin aseveljien edustajaksi esitettiin minua, mutta koska siirryn, en kelvannut. -- -pappien kokoukseen toimeenpantavaksi esitettiin raamattupiirin muodostaminen kaikkialle. Johtajina toimivat maallikot, joita papit opettavat. --”

8.11.1946: ”-- Upseerien 1. heng. pv:n avajaiset. n.170 upseeria. -- Selostus Lahden päivistä ilmestyy aikanaan painettuna. En jaksa merkitä ohjelmaa y.m. paperille -- Monen sot. pastorin kanssa sain Hengen yhteyttä. -- Hilke tuli yhä läheisemmäksi ystäväksi, Sajari ja monet muut samoin. Herra, ole kapt. Mäkisen voimana Vesivehmaalla, Siunaa Auermaan Vekeä -- Varjele kaikkia veljiä kiusaajalta, jolla nyt on tietysti kiire. Kiitos, että annoit Tarvaisen tulla ehtoollisellesi – tänään -- hän meni kuulusteltavaksi ja viipyy siellä muutaman viikon. --”

7.11.1946: ”Juna Hämeenlinnaan klo 5.40. Ei ollut tunteita, ei kuumia eikä kylmiä. Herra – hoida Sinä ’ilman tunteita’ upseerien 2. hengelliset päivät 7 – 9.11.47. Kokous alkoi klo 19.00. Ilmoittautuneita 202, lisäksi varuskunnaasta, yht. ~250. Johdantoesitykset olivat siunnattua sanaa – erikoisesti ev. Wilkama. -- Illalla oli seurat, joissa ensin puhuivat Peuran määräämät, sitten Freyn ryhmäläiset. Kuoppamäen esitys oli liikuttava kun tuntee hänet --”

20.10.1946: ” -- -Klo 19 Kallion kirkossa nuorisokokous -- Olin tyhjä, armottoman tyhjä!”

23.10.1946:” – Ups. piiri Valtasella 19 – 21 (Jahnukainen mukana! Herra Siunaa!)”

30.10.1946:”Ups. piiri Freyllä 19 – 21 (11, m.m. Jahnu – Siunaa Herra häntä!). Grünewald: 'Vapaa tahto' -- Käsky Lahden pv:stä 8 – 10.11 on jo lähtenyt. [Jarkka viittaa upseerien 1. hengellisiin päiviin] Mukaan m.m. Sihvo ja Kallinen. -- Tee meidät käytännöllisiksi ja anna Ristin ja Sovintoveren loistaa – ei ihmisten!”

Helmikuussa 1946 perustettiin upseeriliiton yhteyteen hengellinen toimikunta. Erityisesti Jarl Jarkan ja majuri A.A. Simojoen kerrotaan olleen toimeliaita tässä asiassa. Upseeriliiton vuosikokouksessa Jarl Jarkka piti alustuksen ”Upseerien osuus armeijan hengellisessä työssä”. (Hautamäki [toim.] 2007, 16). Jarkka mainitsee päiväkirjassaan tilaisuudesta:

16.2.1947:”SUL:n vuosikokous. -- (ego127+1) 10 Virkamiesliitto ja SAK. 11.45 olin Nervand. yht. koulussa (Airas; 'maallinen sana' ego – Jumala antoi sanat, lyhyesti ja selvästi rististä), -- 11.30 – 13.30 SUL:n 'virallisten edustajien' lounas, Mäki meiltä. Herra, anna perinteen ilman viinaa säilyä kun tulee uusi pja! Ja kiitos, että nyt sallit Savonjousen veljeydessä ottaa pyyntöni varteen. 13.30 – 18 vars. vuosikokous. Oli paljon ja hyödyllisiä asioita. Hengellinen toimikunta asetettiin. Esitys: Simojoki (' – jäseniksi upseereita, jotka tunnetaan kristillismielisinä – '). -- Omat perusteluni kokoonpanoon ovat, että kyseessä on kristityiksi tunnustautuneita upseereita, jotka mikäli mahdollista edustavat erilaisia luterilaisia näkemyksiä rikastuttaakseen siten yhdessä tämän palvelevan keskuselimen toimintaa. -- Spontaanisesti upseerien keskuudessa esiinnoussut kristillinen toiminta tarvitsee palvelevan keskuselimen (ei johtoa) ja tiiviin yhteyden a.o. 'aselajikomentajaan', Kpiispaan. -- Herra, anna meidän muistaa kiittää Sinua armostasi, että annoit meille tällaisen työväliseen, -- Historiallinen päivä 16.2.1947.” [Jarkka viittaa sanalla ”ego” itseensä.]

6 JOHTOPÄÄTÖKSET

6.1 Jarl Jarkan maailmankuva osana johtamisvalmiutta

Jarl Jarkan maailmankuvaan kuuluva käsitys itsestä ja muista oli kristillisen ihmiskäsityksen sisältöä voimakkaasti mukaileva. Jarkka oli siis omaksunut maailmankuvaansa ihmistä koskevia tietoja, jotka kuuluvat teoreettiseen kristilliseen käsitykseen ihmisenä olemisesta. Jarkan käsitykseen kuului ymmärrys itsen ja muiden syntisyydestä. Jarkka koki myös olevansa pelastettu, eli synneistä armahdettu. Tämä ei kuitenkaan ollut hänelle automaatio tai ihmisen ole-

muksen perustila. Pelastuminen oli Jarkalle valintakysymys, joka liittyi Jumalan armon vastaanottamiseen. Näin ollen hän ei nähnyt kaikkia muita ihmisiä pelastettuina, vaan pelastusta ja Jumalan armoa tarvitsevana. Vastuullisuus liittyi myös Jarl Jarkan maailmankuvaan ihmiselle kuuluvana vaatimuksena. Vastuullisuus näyttäisi olleen Jarkalle ensisijaisesti Jumalan tahdon täyttämiseen liittyvä asia. Jarkka koki vastuuseensa kuuluvina asioina perheestä huolehtimisen, työtehtävien hoitamisen, Jumalan tunnustamisen sekä kristillisyytensä esiin tuomisen. Tutkimusaineiston alkuosan merkinnöissä näistä korostuivat perheestä huolehtiminen ja palvelustehtävien suorittaminen. Aineiston loppuosassa korostui enemmän kristillisyyden esiintuominen hänen arkielämässään. Työtehtävien hoitaminen ja perheestä huolehtiminen ilmenivät myös edelleen, mutta eivät niin korostetusti. Lisäksi havaittiin Jarkan tarve tuoda esille uskoaan työtehtäviensä ohessa erilaisissa esitelmissä ja puheissa. Aikaperspektiivin kautta tarkasteltuna voidaan todeta, että Jarl Jarkan henkilökohtainen kristillinen usko tuli hänelle tärkeämmäksi ja enemmän käytännön elämää ohjaavaksi ajan kuluessa.

Jarl Jarkan kristillisyyteen perustuvalla maailmankuvalla oli vaikutusta hänen suhtautumiseensa viholliseen: vihollinenkin on yksilö ja ihminen. Tämä ei kuitenkaan vaikuttanut Jarl Jarkan johtamiskäyttäytymiseen tai sotilaallisten tehtävien suorittamiseen. Tässä mielessä voidaan yksinkertaistaen todeta, että Jarkalle oman kansan sotilaallinen puolustaminen oli tärkeämpää kuin vihollisen elämä tai kuolema. Tämä asetelma luo kristillisen ihmiskäsityksen kautta tarkasteltuna ristiriidan: vihollinen on kyllä arvokas ihmisenä, mutta sotatilanteessa tuo arvo ainakin osittain näyttäisi ”katoavan”. Jarkka ei kokenut asiassa ristiriitaa. Tässä ilmenee kristillisen ihmiskäsityksen sielunhoidollinen puoli. Yksilöllä on mahdollisuus kokea huolenpitoa kaikkien sodan tosiasioiden keskellä, myös eettisesti vaikeissa taistelutilanteissa (Kangas 1999, 137 – 138). Toisaalta maailmassa vain harvat asiat ovat ristiriidattomia. Useimmiten teoista aiheutuu sekä hyvää, että pahaa. Monesti on tyydyttävä valitsemaan vähiten huononista vaikeista vaihtoehdoista. (Lindqvist 1997, 40). Tutkimusaineisto ei tuonut esille Jarkan mahdollisesti käymää eettistä pohdintaa asiaan liittyen. Jarkka kuitenkin hyvin selvästi uskoi sodan oikeutukseen.

Jarl Jarkan maailmankuvassa Jumala ei vaikuttanut pelkästään häneen itseensä tai muihin ihmisiin yksilöinä. Jarkka koki Jumalan vaikuttavan myös kansojen ja valtioiden kohtaloon. Tässä mielessä hän näki maailman kokonaisuudessaan olevan Jumalan ohjauksen alla. Tämä ohjaus ylettyi Jarl Jarkan maailmankuvassa kansainväliseltä tasolta aina hänen omaan henkilökohtaiseen elämäänsä.

Jarl Jarkan kokemat merkittävät uskonnolliset kokemukset ohjasivat hänen elämäänsä voimakkaasti. Aineistossa esiin tulleet elämää koskevat pohdinnat ja niihin liittyneet merkityskokemukset ohjasivat Jarl Jarkkaa edelleen voimakkaammin uskonsa mukaiseen toimintaan. Jarkka koki tämän Jumalan ohjaukseksi ja tahdoksi. Merkityskokemuksilla näyttäisi olleen vaikutusta Jarkan sosiaaliseen käyttäytymiseen. Jarl Jarkan usko alkoi korostua hänen puheissaan ja valinnoissaan yhä enemmän kokemusten seurauksena. Myöhemmin Jarkan kirjoituksissa korostui myös voimakas analyttisyys ja pohdinta uskonnolliseen aihepiiriin liittyen. Tämä kertoo hänen innostaan ja toisaalta valmiudestaan maailman jäsentämiseen kristillisen maailmankatsomuksen kautta.

Jarl Jarkan maailmankuvan osana arvot ilmenivät hänen kirjoituksissaan voimakkaasti. Maanpuolustukselliset ja kristilliset arvot ilmenivät teksteissä rinnakkain. Teoreettiseen kristilliseen ihmiskäsitykseen kuuluva ihmisen arvo oli osa Jarkan maailmankuvaa. Hän näki ihmiset syntisinä, mutta kuitenkin arvokkaina ja edelleen armoa tarvitsevinä yksilöinä. Jarkan arvostus yleisesti kristillisyyttä kohtaan oli selvästi havaittavissa. Hänen kristilliseen arvopohjaansa perustuva raittiuden ihanne ilmeni erittäin voimakkaasti toimintaa ohjaavana tekijänä. Kristilliset arvot ilmenivät Jarl Jarkan ihmiskäsityksessä, menestyskäsityksessä, eettisissä käsityksissä ja sitoutumisessa puolustusvoimien tavoitteisiin ja kulttuuriin. Jarkan kristillisillä arvoilla oli myös vaikutusta tapaan, jolla hän havaitsi tilanteita ja ongelmia ja tapaan, jolla hän ratkaisi ongelmia ja teki päätöksiä. Voimakkaimmin hänen kirjoituksissaan ja toiminnassaan ilmeni yksilölähtöisyys ja yksilön merkityksen korostuminen.

Jarl Jarkan maailmankuvaan sisältyi voimakkaasti tuonpuoleinen elementti. Hän näki itsensä ja muut ihmiset ikuisina, ei vain tässä maailmassa elävinä yksilöinä. Jarl Jarkan maailmankuvassa ikuisuus oli selvästi jumalallinen ulottuvuus, mutta hän koki Jumalan hallitsevan myös tässä ajassa. Tämä ikuisuusnäkemys ilmeni myös Jarkan huolena ihmisistä: ihmistä odotti joko pelastus tai kadotus. Tämä sai Jarkan tuomaan esille omaa kristillisyyttään myös johtamiskäyttäytymisessään.

Jarl Jarkan kristilliseen maailmankuvaan sisältyvä tuonpuoleisuus ilmeni sielunhoidollisena valmiutena. Tällä oli merkitystä hänen omassa kuoleman käsittelyssään ja ihmisten kohtaamisessa ja tukemisessa. Jarkan sielunhoidollinen valmius ilmeni hänen johtamiskäyttäytymisessään. Sotilasjohtamisen kannalta tällainen valmius nähdään voimavarana ja vahvuutena. Kuoleman kohtaaminen ja sen käsittely liittyvät sotaan olennaisesti.

6.2 Jarl Jarkan maailmankuvan ilmeneminen hänen johtamiskäyttäytymisessään

6.2.1 Tarkastelu syväjohtamisen mallin avulla

Tarkasteltaessa Jarl Jarkan johtamiskäyttäytymistä syväjohtamisen mallin kautta, havaittiin siinä joitakin selkeitä yhteyksiä hänen maailmankuvaansa.

Selkein yhteys oli yksilöllisen kohtaamisen ja yksilön arvon ymmärtämisen välillä. Jarl Jarkan ymmärrys yksilön arvosta ja merkityksestä ilmeni huolenpitona alaisista. Jarkka näytti kiinnittävän huomiota yksilöllisiin ongelmiin lähipiirissään ja kohtaavan yksilöitä tukien ja huolehti- en. Hän muisti aiemmat keskustelut ja seurasi ihmisten elämäntilanteiden kehitystä ja ongelmien ratkaisua. Toisaalta Jarkan päiväkirjoissa korostui huoli ihmisten ”sielun tilasta”. Käytännöllisenä ulottuvuutena tähän liittyen ilmeni Jarkan keskustelutilanteissa esille tuoma Jumalan armo ja anteeksianto. Jarkka toi ilmi uskoa erilaisissa elämäntilanteissa kamppaileville yksittäisille ihmisille. Jarkka oli selkeästi yksilölähtöinen ja siinä mielessä kristillisyy- s voidaan nähdä tässä yhteydessä voimavarana ja positiivisena tekijänä Jarl Jarkan johtamis- käyttäytymisen kannalta.

Toinen esille tullut yhteys Jarkan maailmankuvan ja johtamiskäyttäytymisen välillä oli Jarl Jarkan tiedostaman vastuun vaikutus hänen toimintaansa. Tätä voidaan tulkita inspiroivana tapana motivoida. Vastuullisuus sotilasjoukon johtajana näytti ilmenevän Jarl Jarkan aktiivi- sena johtamisena ja esimerkkinä olemisena. Hän seurasi aktiivisesti alaiensa toimintaa, antoi palautetta ja ohjasi toimintaa. Tätä voidaan pitää esimerkin kautta johtamisena. Johtajan esi- merkki koetaan inspiroivana ja sillä on alaisia motivoiva vaikutus. Tämä on toisaalta myös luottamusta rakentavaa sillä Jarkka toimi myös käyttäytymismallina oman aktiivisuutensa ja osallistumisensa kautta. Toisaalta yksittäiset Jarkan negatiiviset johtamiskäyttäytymisen il- mentymät saattoivat välillä alentaa hänen esimerkillisyytensä ja luottamuksen rakentamisen tasoa. Tätä on kuitenkin vaikea arvioida kokonaisuutena, sillä kyseessä olivat yksittäiset ihmi- set ja yksittäiset tapaukset. Yksilöiden kannalta voimakas negatiivinen julkinen palaute ei kui- tenkaan ole rakentavaa eikä toimintaa edistävää.

Jarl Jarkan toiminnassa korostunut kontrolloiva johtaminen ei sinänsä liity kristilliseen maa- ilmankuvaan. Tässä tullaan Jarkan johtamisen ihmiskuvan alueelle. Jarkalla on ollut jonkin- lainen käsitys ihmisistä johtamisen näkökulmasta tarkasteltuna. Tämä ihmiskuva ei ole selväs- ti ollut syväjohtamisessa esitetyn kasvuhakuisuutta korostavan ihmiskuvan mukainen. Viittei- tä kasvuhakuisuuden ymmärtämiseen kyllä oli, mutta johtamiskäyttäytymisessä Jarkka näyt-

täisi enemmän ilmentävän kontrollia korostavaa johtamisen ihmiskuvaa, jossa esimiehen päätehtävänä nähdään alaisten kiinteä ohjaaminen ja valvonta (Puolustusvoimien koulutuksen kehittämiskeskus 2000, 1.4.3). Joissain merkinnöissä Jarkka kyllä tiedostaa yksilöiden kehittymisen ja siihen liittyvän tarpeen, mutta johtamiskäyttäytymiseen sillä ei näytä olleen suoranaista vaikutusta. Joissakin merkinnöissä näkyi jopa voimakkaasti arvosteleva toiminta, joka syväjohtamisen valossa ei ilmennä rakentavaa johtamiskäyttäytymistä. Tässä korostui tietyllä tavalla Jarkan negatiivinen älyllinen stimulointi, jossa hän ei hyväksynyt virheitä eikä alaisensa erimielisyyttä hänen kanssaan. Älyllisen stimuloinnin kulmakiven kautta tarkasteltuna johtajan ei tulisi rankaista alaisiaan itseluottamusta alentaen, vaan virheet nähdään luonnollisena osana organisaation kehitystä.

Syväjohtamisen mallin kautta kokonaisuutena tarkastellen Jarl Jarkan johtamiskäyttäytymisessä näkyy vaikutteita hänen valmiuteensa liittyvästä kristillisestä maailmankatsomuksesta. Vaikutukset ilmenivät selvimmin ihmisen yksilöllisessä kohtaamisessa ja inspiroivassa tavassa motivoida. Kokonaisvaltaista johtamiskäyttäytymisen selkeää erinomaisuutta osoittavaa toimintaa ei kuitenkaan ilmennyt. Toisaalta Jarl Jarkan kristillinen maailmankatsomus ja siihen sisältyvä subjektiivinen maailmankuva eivät tuoneet hänen johtamiskäyttäytymiseensä mitään erikoisia negatiivisia piirteitä. Näin ollen vaikutuksen voidaan kokonaisuutena todeta olleen jossain mielessä positiivinen. Yksilön kannalta Jarl Jarkan johtamiskäyttäytymisellä on kuitenkin ollut merkittäviä vaikutuksia. Jos tarkastellaan Jarkan vaikutuspiirissä olleita yksilöitä, on Jarkan yksilöä kohtaavalla toiminnalla ollut todennäköisesti positiivisia vaikutuksia esimerkiksi elämän eri kriisitilanteissa. Tässä yhdistyy Jarl Jarkan kristillisyyteen liittyvä voimakas analyttisyys ja ihmisten kohtaaminen. Tämä näkyi Jarl Jarkan johtamiskäyttäytymisen viitekehyksessä sielunhoidollisena valmiutena ja toimintana.

Tutkimuksen tuloksia on tarkasteltava kuitenkin kriittisesti. Aineisto antaa Jarl Jarkan johtamiskäyttäytymisestä vain hänen omiin havaintoihinsa perustuvan kuvan. Vaikka merkinnät olisivat todellisuutta ilmentäviä ja rehellisiä, on hyvin todennäköistä, että ne eivät sisällä kaikkea sitä mitä liittyi Jarkan johtamiskäyttäytymiseen. Voi olla esimerkiksi mahdollista, että Jarkka oli todellisuudessa hyvinkin inspiroiva johtaja ja osasi kohdata alaisiaan älyllisen stimuloinnin kautta. Jarkka ei ole välttämättä näistä asioista kuitenkaan kirjoittanut, koska ne eivät ehkä ole hänelle tärkeitä päiväkirjan kirjoittamisen kannalta. Toisaalta on täysin mahdollista, että Jarkan johtamistoiminta ei ilmentänyt todellisuudessa yksilön kohtaamista, toisin kuin nyt näyttäisi, vaan hänestä oli vain tärkeää kirjoittaa ihmisistä yksilöinä ja heidän teemisistään. Tässä mielessä tutkimusta tulisi laajentaa tai kehittää tutkimusmetodin ja aineiston osalta.

6.2.2 Tarkastelu johtamiskäyttäytymisen laajan tulkinnan kautta

Tarkasteltaessa Jarl Jarkan johtamiskäyttäytymistä laajan johtamiskäyttäytymisen tulkinnan kautta, huomattiin hänen maailmankuvansa vaikuttaneen hänen toimintaansa hyvin voimakkaasti. Erityisesti korostuivat Jarl Jarkan osallistuminen kristillisen yhteisön erilaisiin tapahtumiin ja kristillisyyden esille tuominen myös virkatehtävissä. Raittius, kristillisen arvopohjan esilletuonti ihmisten keskuudessa ja hengellisyyden korostaminen elämän perustana ovat olleet muille ihmisille merkkejä Jarl Jarkan vakaumuksellisuudesta. Johtamiskäyttäytymisen vaikutusta oli kuitenkin aineiston kautta vaikea arvioida. Arvojen ilmentämisessä on aina myös kyse siitä, miten paljon muut ihmiset kyseisiä arvoja arvostavat (Nissinen 1997, 27). Näin ollen ei ole mahdollista arvioida olisiko tällaisella vakaumukseen viittaavalla toiminnalla esimerkiksi luottamusta rakentavaa tai inspiroivaa vaikutusta alaisiin, vertaisiin tai esimiehiin. Ensin pitäisi selvittää Jarl Jarkan vaikutuspiirissä olleiden ihmisten arvopohjaa ja maailmankuvaa.

Aineistossa ilmeni upseerienkin piirissä vallinnut hengellinen aktiivisuus ja sen ilmentäjänä sotilaidenkin laaja osallistuminen hengellisiin tilaisuuksiin. Näissä tapahtumissa Jarkan aktiivisuus ja osallistuminen korostuivat. Jarl Jarkalle itselleen hengellisillä tapahtumilla on ollut selvästi innostava ja positiivinen vaikutus. Ihmisten parissa toimiminen näytti olevan Jarl Jarkalle erityisen tärkeää. Aineistossa ilmennyt yhteenkuuluvuuden tunne muiden kristittyjen upseerien kanssa oli myös merkittävää. Yhteinen arvopohja näytti olevan ihmissuhteita voimakkaasti rakentava johtamisvalmiuden ilmentymä. Tutkimusaineistossa oli myös huomioita ihmisistä, jotka eivät pitäneet kristillistä arvopohjaa arvostettavana. Näissä tapauksissa näkyi Jarkan suhtautuminen: ”*Anna Herra Kristuksen rakkautta vihollisiin ja toismielisiin.*”. Tämän suhtautumisen tuottamasta johtamiskäyttäytymisestä ei kuitenkaan ollut havaintoja.

Johtamiskäyttäytymistä voidaan tarkastella myös sen kautta, mitä Jarkka ei tehnyt. Tämä ei kuitenkaan ollut tutkimuksen painotus. Tässä tutkimuksessa tarkasteltiin ensisijaisesti sitä, mitä Jarkka teki, ei sitä, mitä hän ei tehnyt. Havaittavissa oli kuitenkin toimintatapoja, joista Jarkka myöhemmin luopui vakaumuksensa perusteella. Alkoholin käytön lopettaminen on tästä yksi esimerkki. Aineisto ei tuonut ilmi sitä, mitä vaikutuksia tällaisella ihanteeseen perustuvalla valinnalla on laajasti johtamiskäyttäytymisen kannalta. Voidaan kuitenkin todeta, että humalainen käytös ja esiintyminen eivät todennäköisesti olleet yleisesti hyväksytyjä tai luottamusta rakentavia toimintatapoja. Tässä on kuitenkin edelleen huomioitava muiden ihmisten arvot sekä asenteet, eikä tämä ollut tutkimuksen tarkoituksena. Voidaan kuitenkin to-

deta, että Jarl Jarkan tiedostama vastuu sai hänet pohtimaan johtajan esimerkin vaikutusta myös virka-ajan ulkopuolella ja se edelleen johti hänen valintoihinsa siinä, mitä hän teki tai ei tehnyt. Tässä mielessä hänen kristillisyyteensä sisältyvä vastuullisuus oli vaikuttamassa hänen johtamiskäyttäytymiseensä myös laajemmin.

Kokonaisuutena todetaan, että Jarl Jarkalle itselleen kristillinen maailmankatsomus ja siihen sisältyvä maailmankuva on ollut merkittävä voimavara ja johtamiskäyttäytymistä ohjaava tekijä valmiuden alueella. Tämä valmius on auttanut häntä itseään elämän vaikeina hetkinä ja toisaalta se on ohjannut hänen toimintaansa muita ihmisiä kohdattaessa. Tässä mielessä kristillisen hengellisyyden nähdään ennen kaikkea vaikuttaneen Jarl Jarkan suhtautumiseen muihin ihmisiin. Jarkan suhtautumisen toisiin ihmisiin todettiin ilmentävän positiivisia, ihmissuhteita rakentavia piirteitä. Jarkan johtamiskäyttäytyminen ei kuitenkaan aina ilmentänyt vain positiivisesti. Tämä kuvastaa valmiuden ja johtamiskäytännön eroa. Perustaltaan positiivinen suhtautuminen ei jatkuvasti johda positiiviseen käyttäytymiseen. Joissakin merkinnöissä ilmennyt Jarkan ”pahan puhuminen” työtovereista ja siitä seurannut huono omatunto on esimerkki tästä.

Kristillisen ihmiskäsityksen sisältämän ihmisen tuonpuoleisuuden, transsendenssin, ilmene-
mismuotoja tarkasteltaessa havaittiin, että Jarl Jarkan elämässä ne toteutuivat aktiivisesti. Uskonnolliset kokemukset, toiminta kristillisessä yhteisössä, luottamus Jumalaan ja vuorovaikutus Jumalan kanssa olivat Jarkalle elämän kannalta voimavaroja ja hänen elämänsä valintoja voimakkaasti ohjaavia ulottuvuuksia.

6.3 Tutkimuksen onnistuminen ja lisätutkimustarpeet

Tutkimustehtävään pystyttiin vastaamaan aineiston, näkökulmien ja tutkimusmetodin perusteella.

Tutkimuksessa käytettyjen teorioiden, kristillisen ihmiskäsityksen ja syväjohtamisen, käyttö tutkimusaineiston tulkitsemisessä oli mahdollista. Niiden avulla aineistossa ilmeneviä teemoja pystyttiin tarkastelemaan tieteellisesti ja aiempaan tutkimukseen sitoen.

Tutkimuksen teki haasteelliseksi aiemman tutkimuksen vähyyys - tai oikeastaan sen puute. Jarl Jarkasta oli vain ennakkokäsityksiä, joiden kautta tutkimusasetelmaa ryhdyttiin rakentamaan. Toisaalta tämä oli tutkimukselle myös vahvuus. Ilman ennakkotietoja ja aiempaa tieteellistä tutkimusta pystyttiin lähestymään tutkimuskohdetta tuoreella tavalla kuvailevaa perustutki-

musta tehden. Tässä mielessä tutkimus toimii hyvänä lähtökohtana jatkotutkimustarpeita ajatellen Jarl Jarkkaan liittyen.

Haasteelliseksi muodostui tutkimusaineistossa ilmenevän merkittävän tiedon määrä. Jarl Jarkan päiväkirjojen sisältö ikään kuin kietoutui hänen kristillisen maailmankatsomuksensa ympärille ja merkintöjä tähän liittyen oli hyvin paljon. Joillakin päiväkirjamerkinnoilla saattoi olla useita eri merkityksiä Jarkan maailmankuvaan ja johtamiskäyttäytymiseen liittyen. Haasteena oli myös löytää ja valita Jarkan johtamiskäyttäytymisen kannalta olennainen informaatio ja esittää se jäsennetyksi. Samassa yhteydessä havaittiin haasteeksi Jarkan kirjoittamien tekstien tulkinta niiden merkityksen kannalta. Tutkija saattoi tulkita asian toisin kuin Jarkka itse oli tarkoittanut.

Vertailu Jarl Jarkan maailmankuvan ja johtamiskäyttäytymisen välillä oli mahdollista. Vertailu perustui kuitenkin kahden aikaisemman vaiheen tuloksiin, joka sinänsä tekee tutkimusasetelmasta haastavan. Niin sanotuissa välituloksissa ilmenneet tai havaitsematta jääneet asiat vaikuttivat merkittävästi tutkimuksen kokonaistulokseen. Siksi on syytä tarkastella kriittisesti sekä ensimmäisen että toisenkin vaiheen tuloksia kolmannen vaiheen tulosten rinnalla.

Tutkimus herätti runsaasti jatkotutkimustarpeita ja –mahdollisuuksia.

Tarpeita havaittiin ensisijaisesti aineiston ja tutkimusmetodin kehittämisessä ja laajentamisessa. Tieteellisen tutkimuksen kannalta objektiivisuutta lisäisi tutkimusaineiston laajentaminen sotapäiväkirjoihin ja henkilöhaastatteluihin. Sotapäiväkirjat Jarl Jarkan johtamistoimintaan liittyen myös laajentaisivat näkökulmaa. Toisaalta silloin lähestymistapakin tulisi laajentaa koskemaan sotilasjohtamista kokonaisuutena. Tämä olisi johtamisen uuden paradigman puitteissa mahdollista. Syväjohtaminen on vain osa johtamisen yleisen mallin kokonaisuutta (Nisinen 1997, 53 – 54). Henkilöhaastattelujen hyödyntäminen olisi puolestaan hyvä keino syventää ihmisten johtamisen näkökulmaa. Jarl Jarkan kirjoittamat lehtiartikkelit, joita oli useita pelkästään tämän tutkimuksen perusteella, laajentaisivat myös hyvin aineistoa. Lisäksi Jarl Jarkan kirjoittamat kirjeet antaisivat jatkotutkimukselle uusia mahdollisuuksia. Kirjeiden saaminen tutkijan käyttöön aineistoksi lienee kuitenkin haastavaa.

Varsinaista tutkimusaineistoa tukemassa olleet lähteet ilmentävät Jarl Jarkan koko elämän ajan jatkunutta aktiivista hengellistä toimintaa. Toisaalta hän toimi ammattisotilaana aina eläkkeelle siirtymiseensä saakka. Näiden näkökulmien huomioiminen laajentaisi tutkimusmahdollisuuksia entuudestaan.

Metodologisesti havaittiin tarve päiväkirjojen tulkitsemiseen liittyen. Nyt menetelmänä oli kirjallisuusanalyysi, jossa teorioita sovellettiin aineistossa olevaan tekstiin. Jatkotutkimuksessa tulisi käyttää sellaista metodologiaa, joka huomioi tarkemmin Jarl Jarkan ajatukset hänen tekstiensä taustalla. Pääpaino olisi tällöin tekstin tulkitsemisessa ja merkityksien etsimisessä, ei niinkään vain tekstin lukemisessa teorian valossa.

Jarl Jarkan päiväkirjat tarjoavat jatkotutkimusmahdollisuuden muillekin tieteen aloille. Erityisesti ilmennyt Jarkan hengellisyys olisi hyvä lähtökohta teologiselle tai uskontotieteelliselle tutkimukselle. Jatkotutkimuksessa voisi kiinnittää huomiota myös nykypäivään. Nykyajan suomalaisten upseerien hengellisyyden vertailu sodanajan vastaavaan ilmiön kanssa olisi tutkimusaiheena mielenkiintoinen. Tämä laajentaisi ja tukisi puolustusvoimissa alkanutta arvotutkimusta ja -keskustelua. Suomalaisten upseerien arvomaailmaa selvittävä tutkimus on aloitettu 90-luvun alkupuolella ja tutkimus on jatkunut aktiivisesti nykypäivään saakka (Liikola 2008, 2 – 3).

LÄHTEET

Aalto, J. 2008. Arvofilosofiaa. Artikkelikokoelmassa: Upseerina 100-vuotiaassa Suomessa – Millä arvoilla muutoksen maailmassa? Maanpuolustuskorkeakoulun Johtamisen laitoksen Julkaisusarja 2, Artikkelikokoelmat 20/2008, (Toim.) Sirén T. Maanpuolustuskorkeakoulu. Edita Prima Oy. Helsinki.

Hautamäki, J. (toim.). 2007. Päällystön Hengellinen Säätiö 1957 – 2007. Vapaaehtoista hengellistä työtä ammattisotilaiden keskuudessa vuodesta 1946. Ykkös-Offset Oy. Vaasa.

Hirsjärvi, S. 1997/2008. Metodologiset ja teoreettiset lähtökohdat. Teoksessa: Tutki ja kirjoita. Hirsjärvi, S. Remes, P. Sajavaara, P. 13. – 14. osin uudistettu painos. Otavan Kirjapaino Oy. Keuruu.

Jarkka, J. 1944. Kohtuuden ihanne. Tampereen kirjapaino-osakeyhtiö.

Jarkka, R. 1998. Kanssakulkija, Limes. Helsinki.

Kadettikunta r.y. & Upseeriliitto r.y. 2000. Kadettiupseerit 1920 – 2000, Gummerus Kirjapaino Oy, Jyväskylä.

Kangas, S. 1999. Rauhanturvaajaseurakunta puolustusvoimien vuosina 1918 – 1998 tekemän kirkollisen työn konstruktiona. Julkaisusarja 2. N:o 5. Maanpuolustuskorkeakoulu. Oy Edita Ab, Helsinki.

Laine, A-L. 2004. Arvoteoriatutkimus - mitä arvot oikeastaan ovat? Maanpuolustuskorkeakoulu. Sotatieteiden kandidaatin tutkielma.

Liikola, J-P. 2008. Esipuhe. Artikkelikokoelmassa: Upseerina 100-vuotiaassa Suomessa – Millä arvoilla muutoksen maailmassa? Maanpuolustuskorkeakoulun Johtamisen laitoksen Julkaisusarja 2. Artikkelikokoelmat 20/2008. (Toim.) Sirén T. Maanpuolustuskorkeakoulu. Edita Prima Oy. Helsinki.

Lindqvist, M. 1997. Kristillinen ihmiskäsitys. Teoksessa: Sielunhoidon käsikirja, (toim.) Aalto K., Esko M & Virtaniemi M-P. WSOY – Kirjapainoyksikkö. Porvoo.

Niiniluoto, I. 1984. Tiede, filosofia ja maailmankatsomus. Kustannusosakeyhtiö Otavan painolaitokset. Keuruu. (Helsingissä, Kustannusosakeyhtiö Otava)

Nissinen, V. 1997/1998. Varusmiesten johtajakoulutuksen perusteet. Julkaisusarja 2, Työpäpöreita N:o 3. 2. painos. Maanpuolustuskorkeakoulu. Hakapaino Oy. Helsinki.

Nissinen, V. 2000. Puolustusvoimien johtajakoulutus. Julkaisusarja 1. Tutkimuksia N:o 13. Maanpuolustuskorkeakoulu. Oy Edita Ab. Helsinki.

Nissinen, V. 2002. Johtamisen tutkimuksen menetelmistä. Teoksessa: Sotilasjohtamisen tutkimuksen tieteenfilosofiset perusteet ja menetelmät. Julkaisusarja 2. Artikkelikokoelmat N:o 9. Toim. Huhtinen, A-M. Maanpuolustuskorkeakoulu. Hakapaino Oy.

Nissinen, V. 2004/2007. Syväjohtaminen. 3.painos. Karisto Oy. Hämeenlinna.

Puolustusvoimien koulutuksen kehittämiskeskus. 2000. Varusmiesten johtaja- ja kouluttajakoulutus – johtajaksi kasvaminen. Grafinet Oy. Joutsa.

Volanen, J. 1999. Ihmiskäsitys ja johtamisen ihmiskuva upseerin johtamiskäyttäytymisessä. Maanpuolustuskorkeakoulu. Yleisesikuntaupseerikurssin diplomityö.